

VAKOK VILÁGA

17HB 1644

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ
A MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS A VAKOK
ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

XLVI. évfolyam
1985 * 3. szám

L. Braille

HENTSCHEL. 1985. II. 2

LAK ISTVÁN

Elnökségi ülés

Szövetségünk Központi Elnöksége 1985. január 31-én tartotta ez évi első ülését. A tanácskozáson jelen voltak: dr. Jáksó László elnök, dr. Bódi István főtítká, Barna Zoltán, Cengeri József, Erhardtné dr. Molnár Katalin, Gerdelics Ferenc, dr. Hohl József, Kiss Sándor, Lak István, Nagy Ernő, Pinviczki György, dr. Szabó Károly, dr. Szél Lajos elnökségi tagok, dr. Molnár Antal elnökségi póttag, valamint Daru Geróné hivatalvezető-helyettes és Pálffy Lászlóné, szövetségünk pártalapszervezetének titkára.

Dr. Jáksó László megnyitotta a tanácskozást, majd felkérte a testületet az első napirendi pont megtárgyalására, amelyben az elnökség 1985. évi munkaterve szerepelt. E tervet írásos anyagát a résztvevők előre megkapták. A munkaterv negyedévekre bontva tartalmazta az ülések napirendi pontjait. A testület ezután részletesen megvitatta a munkatervet, amelyet némi módosításokkal elfogadott.

Az elnökség a második napirendi pontban az Ellenőrző Bizottság ez évi munkatervét vitatta meg. Hozzászólások, javaslatok után a testület jóváhagyta a bizottság idej munkatervét.

A harmadik napirendi pontban a szövetség hivatali szervezete munkatervének ismertetését hallgatta meg a testü-

let, majd élénk vita, hozzászólások következtek. Módosításokkal, kiegészítésekkel az elnökség elfogadta a munkatervet.

Ezután bejelentések következtek. Ezek sorában a főtítká egyebek között elmondotta, a szocialista országokban működő vakok szövetségi elnökeinek értekezletét Prágában ez év március 7—12 között tartják meg. Hazánkat ezen a tanácskozáson dr. Jáksó László képviseli. Négytagú magyar vakügyi delegáció kapott meghívást a Szovjetunióba hogy ez év első felében tegyen hétnapos tanulmányutat. A látogatáson résztvevő küldöttség tagjai: Dr. Jáksó László, Pinviczki György, Elekesné Horváth Márta és Temmel Márta tanár, aki egyben a tolmácsi teendőket is ellátja.

Szauz-Arábiában az elmúlt évi találkozón sok küldött kereste meg Dr. Bódi Istvánt a kapcsolatok felvétele érdekében, köztük különösen érdeklődtek a finnek. Ők 1986-ban szívesen fogadnának egy magyar delegációt. A főtítká javasolta egy magyar küldöttség jövőbeni finnországi látogatását, melyet az elnökség elfogadott.

Mint ismeretes 1985. február 1-től kezdve a vakok és gyengénlátók díjmentesen vehetnek részt hazánkban a helyi közlekedésben. Ezzel kapcsolatban részletes tájékozta-

tást kap a tagság az illetékes megyei szervezetektől.

Ez év őszén az NDK-ból háromtagú küldöttség érkezik hozzánk Dr. Helmut Pielasch elvtársnak, a szövetség elnökének vezetésével. Tanulmányozzák a hazánkban folyó vakvezetőkutyaképzést és ezzel kapcsolatban kicserélik tapasztalataikat szakembereinkkel. A delegáció egy korábbi magyar küldöttség NDK-beli látogatását viszonzozza.

Gerdelics Ferenc szakmai csoportvezető bejelentette, hogy szövetségünk központja illetve szakmai csoportja munkaversenyt hirdet a megyei szervezetek között hazánk felszabadulásának 40. évfordulója tiszteletére. A versenyben teljesítendő feladatokat 14 pontban határozták meg, ezek a következők: 1. Hazánk felszabadulásának megünneplése. 2. Tagszervezés. 3. A tagdíjhátralékok számának jelentős csökkentése. 4. Munkáshelyezés. 5. Kulturális tevékenység. 6. A braille írás-olvasás további népszerűsítése, tanfolyamok szervezése. 7. Szociális gondozás, család- és taglátogatás. 8. Látássérült kisgyermek felkutatása. 9. Rádió-, TV-, sajtópropaganda a tagság érdekében. 10. Segédeszközakció. 11. Területfelelősi hálózat kiépítése. 12. A pártolótagok aktivizálása. 13. Az egyesületi élet fejlesztése, a rendezvények látogatottságának növelése. 14. A

Megyei szervezeteink életéből

HÍREK SOMOGY MEGYÉBŐL

A körzeti csoportok kirándulásai 1984-ben

A megyében működő körzeti csoportok is megszervezték a már hagyományossá vált kirándulásokat. Szervezetünk vezetősége fontosnak tartja ezeket az utazásokat, ahol tagtársaink távolabbi tájak, települések nevezetességeivel ismerkedhetnek meg. Többnyire melegvizet gyógyfürdőket keresünk fel, amelyekben főként idősebb sorstársaink találnak felfrissülést.

A kirándulásokhoz jelentős segítséget, támogatást nyújtottak üzemek, intézmények és a patronáló szocialista brigádok.

Az év első kirándulását április 27-én a Siófoki Körzeti Csoport szervezte Zalakarosra. Má-

sodik útjuk pedig Hévízre vezetett október 26-án. Az utazáshoz a SZOT Dél-dunántúli igazgatósága és a Siófoki GOV vállalat kedvezményesen adott autóbust. A siófoki ÁFÉSZ és a Sió Áruház szocialista brigádjai is segítettek a kirándulást. Ezeket a programokat Horváth Gyula, a körzeti csoport elnöke jól szervezte meg.

A Kaposvári Körzeti Csoport június 23-án rendezte meg a már hagyományos szennai kirándulást. Ezen az utazáson a nagyatádi, a siófoki és a marcali kirándulók is részt vettek. Megtekintették az európai hírű szennai néprajzi gyűjteményt. Ebéd után a Zselicség egyik erdejébe, a Tókai Parkerdőbe mentek, ahol séta és beszélgetés következett.

Július 21-én a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskola autóbusszával Zalakarosra, augusztus 25-én pedig a Kaposmérői Latinka Sándor TSZ járművel Harkányba utaztak. Mindkét alkalommal kedvezményesen vehették igénybe a kirándulók a rendelkezésükre bocsátott autóbuszokat. A harkányi út résztvevői útközben Pécs néhány nevezetességét és a Siklóshoz tartozó Máriagyúdot keresték fel.

A Nagyatádi Körzeti Csoport július 17-én Igal gyógyfürdőre szervezett kirándulást. Fürdés után a község nevezetességeit tekintették meg. Felkeresték az 1700-as években épült templomot is.

A Marcali Körzeti Csoport

tagjai a helyi Vörös Hajnal TSZ ingyenes autóbusszával, szeptember 8-án Zalakarosra utaztak. A résztvevők fürdésrel, pihenéssel töltötték el a napot.

Valamennyi kirándulás jól sikerült. A megyei szervezet vezetősége ezúton is köszönetet mond mindazoknak az üzemeknek, intézményeknek, brigádoknak, szervezőknek, akik a sorstársak kirándulásait segítették, támogatták

A vakok első klubdélutánja Csurgón

Megyei szervezetünk Nagyatádi Körzeti Csoportja október 10-én első ízben tartott klubdélutánt Csurgón. A Hazafias Népfront helyi klubhelyiségében gyűltek össze a községben és a környékén élő sorstársak.

Végh István, a körzeti csoport elnöke köszöntötte a megjelenteket, köztük dr. Szél Károly belgyógyász orvost, Molnár Gergelyt a Hazafias Népfront helyi titkárát, Tóth Árpádot, az MSZMP helyi szervezetének titkárát. Ezután dr. Szél Károly tartott előadást, melyet hozzászólások követtek. Többen a szembetegségekkel kapcsolatban tettek fel kérdést, amelyekre részletesen válaszolt az orvos.

Az előadás után kötetlen, baráti beszélgetés következett. A népfront szervezete megvendégelte a találkozó résztvevőit. A körzeti csoport elnöke megköszönte a rendező szervek segítségét. Végezetül elmondta, hogy a jövőben is terveznek hasonló összejöveteleket. A szíves, baráti találkozó a késő esti órákban ért véget.

(Készült Csik Lajos írása alapján)

(Folytatás az 1. oldalról.)

gazdasági és a szakmai jelentések határidőre történő beküldése.

A szakmai csoport február 28-ig adja ki a felhívást, a feltételeket a megyei szervezetek vezetőségei körlevélben kapják meg. A verseny 1985. december 31-ig tart, értékelését 1986. február 28-ig fejezik be. Eredményhirdetés: 1986. április 4-én. Az első díj: 10 000 Ft. A második helyezett 6 000 Ft-ot kap, a harmadik helyen végzett megye 4 000 Ft. összeget vehet át.

A bejelentések után az elnök zárszavával ért véget a tanácskozás.

Fenyőünnep Nyíregyházán

A vakok és gyengénlátók Szabolcs-Szatmár megyei Szervezete évről évre megrendezi a fenyőünnepséget. E kedves, családi ünnepnek már komoly hagyományai vannak az egyesületben. 1984. december 20-án este zsúfolásig megtelt a megyei szervezet helyisége.

Takács Miklós, a megyei szervezet titkára meleg szavakkal köszöntötte a megjelenteket. A megnyitó után Adorján Edit szavalta el Váci Mihály: Valami nincs sehol című versét. Ezután a Landini Kamarakórus Kovács László karnagy vezetésével adta elő a Jő már az este és a Kiskarácsony nagykarácsony című műveket. A jól felkészült kórus szépen előadott dalai az eseményhez méltóan ünnepi hangulatot teremtettek, élményt jelentettek a hallgatóságoknak. E hatást még csak fokozta az Ó szép fenyőfa című dal. Ünnepi beszédet mondott Orosz Szilárd nyugalmazott főiskolai tanár. Bevezetőjében megemlékezett a nemrég elhunyt Bory Zsolt költőről, aki éveken át volt a szervezet karácsonyi ünnepségeinek szónoka, majd a karácsonyhoz fűződő népszokásokról beszélt. Ezután elmondta a karácsonyi fenyőfaállítás szokásának kialakulását, történetét. Ez a szokás a XVII. századtól kezdve terjedt el. Hazánkban a múlt század első felétől kezdve állítottak fenyőfát ezen az ünnepen. Az ajándékozási szokás elterjedéséről is beszélt. A karácsony közelebb hozza egymáshoz az embereket, a családokat, ez a szeretet ünnepe. Kitért a betlehemesjátékok történetére is.

A betlehemezés különösen a falvakban terjedt el. Részletesen foglalkozott az egyéb karácsonyi szokásokkal is. Elmondta, hogy szinte az ünnepet megelőző és az azt követő valamennyi naphoz fűződik valamilyen népszokás.

Az ünnepi beszéd után az ajándécsomagok kiosztása következett. Majd a jó munkát végző aktívoknak jutalmakat adtak át. A hangulatos, családi légkörben lezajlott ünnepség Takács Miklós zárszavával ért véget.

Fügedi Imre

KÉT ZENEI HÍR CSONGRÁDBÓL

Anyagtorlódás miatt Csongrád megyei tudósítónk írását kivonatosan és némi késéssel közöljük.

A Homérosz Kórus, vak előadóművészeink és a szövetség zenekara 1984. október 20-án és 21-én két nagyszerű hangversenyt adott Szegeden.

20-án a Juhász Gyula Művelődési Központban találkozott a közönség az előadógárdával. A műsorban Liszt, Mozart, Rossini, Dvorak, Kodály, Farkas és Bárdos énekkari és zenekari művein kívül helyet kapott Verdi és Zeller egy-egy szép áriája illetve dala.

A műsor szóvivője Pinviczki György, a budapesti és Pest megyei Szervezet titkára volt. Sok tapsot kapott Barna Mária szóló énekével. A kórust vezényelte és zongorán kísért Varró Attila. A zenekart Zsolnay Ágoston vezette.

21-én, délelőtt 10 órakor a Vakok Intézetébe látogattak el

a vak előadóművészek. Az intézeti gondozottakkal és a dolgozókkal benépesült a kultúrterem. A megjelenteket Vaszkó Gyuláné kulturfelelős üdvözölte. A műsor szóvivője itt is Pinviczki György volt. A program első részében a kórus Rossini, Farkas és Bárdos egy-egy szép énekkari számát szólaltatta meg, majd a zenekar több klasszikus alkotás között Dvorak Humoreszkjét adta elő.

A szólistaként közreműködő Barna Mária, Köteles György és Varga Pál Zeller, Lehár és Kálmán operettjeinek egy-egy szép dalával szórakoztatta a közönséget.

Varró Attila zenetanár, a kórus vezetője, valamint Zsolnay Ágoston karnagy, a zenekar művészi irányítója ez alkalommal is kiváló teljesítményt nyújtott.

A műsor befejeztével Suti Lajos, a Csongrád megyei Szervezet titkára mondott köszönetet a szép zenei élményért. A hangverseny után az intézet vezetősége ebéden látta vendégül a fővárosi szereplőgárdát.

Elkészett híradás Debrecenből

GONDOLATOK SZÓRAKOZÁS KÖZBEN

A kettő egyáltalán nem zárja ki egymást, sőt! Ment a „homo sapiens” ugyebár, épp ezzel vívta ki magának ezt a megtisztelő címet, minekutána a fáról lemászván, négyről két lábra állt, hogy el kezdett gondolkodni! Mégpedig, lehetőleg értelmesen.

A gondolkodás eleinte las-

san, zötyögősen ment, de aztán az évezredes fejlődés során végére csak eljutott az ember odáig, hogy elérte a „homo sapiens” (gondolkodó ember) fokozatot.

Agyának szürke állománya megszorodott, agykérge tekervényes lett és ezzel együtt növekedett nemcsak a gondolkodási képessége, hanem az intelligenciahányadosa is.

Igaz, nem minden egyednél egyformán, mert az egyik emberből például nagy tudós, művész, feltaláló stb. lesz, míg a nagy többség megmarad egyszerű tevő-vevő embernek, aki legjobb tehetsége szerint igyekszik elvégezni a rárótt feladatokat.

Mivel egy ember társaslény, így nem csupán munkabeli, hanem társadalmi kötelezettségei is vannak! Ebben az esetben nem valami eget-földet rengető társadalmi cselekedetről van szó, mindössze arról, hogy a „homo sapiens” intelligenciahányadosa abból is kitetszik, miként viselkedik nagyobb közösségben. Mert hiába döngeti valaki féltéglával a mellét, mondván: „Én intelligens vagyok!”, ha még annyit nem tud, nem illik társaságban úgy viselkedni, hogy különködése miatt a többiek szájaize megkeseredjék!

Ezek a csöppet sem ünnepléses, ám annál csipősebb gondolatok a december 5-én megtartott Mikulás műsoron jutottak eszébe e sorok írójának. (Vagy ez is különködés...? Meglehet, de ezt vállalom!)

A műsor este fél hatkor vette „az ő kezdetét”, azzal, hogy tanárnőnk, Bujdosó Mária, a

Béke teremben összegyűlt lakók mindegyikének adott egy-egy megszámozott szaloncukrot, melyek voltaképpen a tombola sorsjegyei voltak.

Ezután indult a kívánságműsor, melyre a nővérek már napokkal előbb, szorgalmas méhecske módjára gyűjtögették a lakók kedvenc zeneszámaikat.

Egymás után kerültek a lemezjátszóra a jobbnál jobb zeneszámmal: magyarnóták, operett részletek, szonok, stb. Aki megkapta a kért zeneszámat, az kapott mellé egy-egy csoki Mikulást is.

A zeneszámok közé becsúsztak tréfás versek is, amiket a kis Kun Erzsike nővér adott elő nagy sikerrel.

A hangulat nagyon jó volt,

annál is inkább, mert egyik-másik zeneszám olyan találóan „ült” a megajándékozottnál, hogy azon csak kacagni lehetett.

Mivel az intézet lemeztára nem hanglemezbolt, így néhányan nem a kért számat kapták, hanem mást kaptak cserébe, amit épp az nem értett meg, aki a legintelligensebbnek véli magát, ki is szaladt a tereméből, megzavarva ezzel a jó hangulatot.

Végezetül következett az est fénypontja: a tombola.

A szerencsések nyertek: csoki-csizmát, malacot, nyalókát, cumit, karácsonyfa-díszet, stb. Summa-summárum: nagyon jó hangulatú, kellemes este volt!

Szonda Klára

Hangoskönyvtár Debrecenben

Vakok és gyengénlátók részére új szolgáltatást vezetett be Debrecenben a Kölcsey Ferenc Megyei Művelődési Központ médiatára. Magnetofonfelvételekből hangoskönyvtárt hoztak létre. A kazetták az Országos Közművelődési Tanács segítségével folyamatosan érkeznek a művelődési központ médiatárába; különösen az irodalom és a történelem iránt érdeklődőknek nyújtanak maradandó élményt. A rádiós felvételek kazettamásolatainak többek között a magyar és a világirodalom jeles alkotásainak dramatizált változatai hallgatók. Balassi, Zrinyi, Jókai, Gárdonyi, Csokonai vagy Tamási Áron műveinek rádióváltozatait hallgatni felnőtteknek és

gyermeknek egyaránt kellemes időtöltés, hasznos kikapcsolódás. Az egy-egy irodalmi korszakot bemutató műsor (pl. a régi magyarság lírája, a felvilágosodás és a reformkor irodalma) vagy a költőnagyjainkat megidéző felvételek (pl. József Attila, Nagy László) értékes kiegészítői az irodalomóráknak és segítőtársaik lehetnek a tanulásban is. A világirodalmi alkotások között megtalálható Szophoklész, Euripidész, Shakespeare, Molière, Puskin és Balzac egy-egy művének rádióváltozata.

A Történelmi arcképcsarnok elnevezésű sorozat kazettái részint a régmúlt történelmi eseményeit idézik fel (II. Lajos, Báthori István, Széche-

nyi István), részint a közelmúlt nagyjainak tetteit állítják elének (Károlyi Mihály, Stromfeld Aurél, Ságvári Endre).

Nem mellékes szempont végezettel az sem, hogy a kazetták hallgatói kiváló művészi alakítások részesei lehetnek, hiszen a felvételeken olyan előadógyéniségek szólalnak meg, mint Latinovits Zoltán, Sinkovits Imre, Ruttkai Éva, Besenyei Ferenc stb.

A médiatár munkatársai az érdeklődőknek elküldik, vagy helyben kézbeadják az ajánlójegyzéket, amely ismerteti a kölcsönözhető kazettákat. Egyszerre több műsorból lehet választani, hiszen egy-egy témá-

ból több másolat is van. Akik nem tudják személyesen felkeresni a megyei művelődési központ épületében lévő médiatárat, azoknak havonta egyszer Debrecenben házhoz viszik, a megyeszékhelyen kívül lakó hajdú-bihariaknak pedig postázzák a kazettákat. A hangoskönyvtári szolgáltatás ingyenes. Továbbfejlesztik az orsós magnetofonhoz felhasználható hangszalagok kölcsönzési lehetőségét is. A médiatár munkatársai szeretnék minél több érdeklődőnek a figyelmébe ajánlani az élményszerzésnek és az ismeretgyarapításnak ezt a módját.

Vikárné Kéry Judit

DR. SCHIFF ERVIN

Szem nélkül

*Nem történt semmisem
s nem mozdul semmi. A vágy
pihen.*

*Csak pupillák méhiben
vajúdik valami röpke láng.
Valami kis fény. Remény!*

*Még nem mozdul semmisem.
A busz se jön. S az esti
csendben,*

*időtlen végtelenben,
számtalan parányi esőcsepp
hajunkat összemossa.*

Most rámnézel.

*„Szép szemed
nedves arcod körébe vonva
párásan fénylik, nevet —
pupillád magába szív, tetemet,
felajzva reményemet.*

*Szememből láng csap át tiedbe,
s az válaszol rá, nem sietve,
de hatalmas szikrával, fénnyel:
ígéret — egy a mindenséggel!
Nyúlnék érted, de gyorsabb
vagy nálam.*

*Már ágaskodsz, hogy elérjed
vállam.*

*És ajkam szélét érinti szád.
Reszkető karral öllelek át!”
Nem! Mégsem történt*

*semmisem.
Nem mozdul senki.*

*A két szemem ...
Nincs már azokban láng.*

*S azóta
hirdetem: nem lehet szem
nélkül*

talán még csókolni sem.

★

A költemény Dr. Schiff Ervin utolsó versei közül való. A szerző, mint ismeretes, 1984. májusában hunyt el.

Szerkesztőség

NŐK RÉSZÉRE

Kedves kézimunkázó olvasónk!

Télen, amikor több idő jut a kedvtelésekre — így a kézimunkázásra is — az ügyes kezű lányok asszonyok szívesen vesznek kézbe kötőtűt, hogy maguknak és családtagjaiknak jó meleg és divatos ruhadarabokat készítsenek.

„Bogos betétes” — ez a fantázia neve annak a pulóvernek, melynek leírását most ismertetem a kötést kedvelőkkel.

Hozzávalók: 35 dkg középvastag moher fonal, 6-os tű és körkötőtű.

Méret: 40—42

Minta: patentkötés: 1 szem csavart sima, 1 szem fordítottú Fordított simakötés: szintén 1 fordított, visszaján sima szemek *bogminta*: 1. sor: a munka színe, csak fordított szemek

2. sor: 3 szemet fordítottan összekötünk, a következő szembe 1 sima, 1 fordított, 1 sima szemet öltünk

3. sor: csak fordított szemek

4. sor: ua. mint a második sor, csak a bogokat eltolva készítjük.

60 szemre kezdjük patentkötéssel 16 soron át majd a szemek számát 67-re szaporítjuk ki. 20 szem fordított után 7 bogot készítünk, majd újabb 20 szem fordított, 30 cm-t kötünk a karkivágásig, köz-

ben a középső bogmintákat kiszélesítjük. A karkivágásnál 4—4 cm-t leláncolunk, majd még kétszer 1—1 szemet fogyasztunk és 22 cm-t kötünk a vállig, közben a 16. cm-nél a nyakkivágás részére a középső 13 szemet leláncoljuk, majd még háromszor 1—1 szemet fogyasztunk. A pulóver hátát ugyanúgy készítjük, csak bogminta nélkül. Az újat 28 szemre kezdjük 16 sor patentkötéssel, majd fordított sima kötéssel folytatjuk, a szemek számát 28 cm-re szaporítva. A bogmintáig 55 sort kötünk, közben fokozatosan a széleken 34 cm-re szaporítunk. Karkivágásig 62 sort kötünk, majd 6—6 szemet leláncolunk és még háromszor 1—1 szemet fogyasztunk. 22 cm-t kötünk a vállig, közben fokozatosan 4 soronként a széleken 1—1 szemet fogyasztunk. A tűn maradt szemeket négyesével egyszerre leláncoljuk. A nyakkivágás szemeit körkötőtűre szedve 8 cm magas patentkötést készítünk, melyet visszahajtva levarrunk.

A pulóver eleje bogmintájának kontúrozására sodrott pántot készítünk, melyet odavarrunk.

Remélem jól választottam, s é szép — az alakot nyújtó — női pulóver megnyerte tetszésüket és elkészítésében is örömeiket lelik majd!

Fekélybetegség

A fekélybetegség igen gyakori. Becslések szerint a lakosság 5—10 százaléka szenved élete folyamán egyszer vagy többször ilyenfajta megbetegedésben. Sajnálatos módon a fekélybetegség kóroktanáról, kialakulásának biztos mechanizmusáról mindmáig csak hiányos ismereteink vannak. Még a század elején keletkezett az az elmélet, amely szerint „sav nélkül nincs gyomorfekély”. Az újabb kutatások tükrében azonban ez a sok évtizedes „szabály” már vitatható, hiszen a szakirodalomban olvashatunk olyan esetekről, hogy a gyomor savhiányos volt, mégis létrejött a fekélyképződés. Ezért ma az az álláspont alakult ki, hogy a gyomorsósav a fekély keletkezésének egyik tényezője, de semmiképpen sem elengedhetetlen feltétele.

Agresszív tényezők, kiújulás

Jelenleg úgy vélik, hogy vannak fekélyt előidéző, úgynevezett agresszív tényezők (mint például a túlzott sósavtermelés; a pepszin segítségével történő fehérjebontás fokozódása; az emésztőszervi-hormonális visszajelzőrendszer hibás működése: gyomorpangás: gyógyszerártalmak, amit például egyes reuma elleni szerek okoznak; a bélmozgások zavarai, stb.) és vannak az ellenható védő tényezők (a megfelelő vér-

ellátás; a nyálkahártya sértetlenségét fenntartó megfelelő nyálkatermelés, illetve szabályos hámregeneráció; a vékonybél lugosságát fenntartó bikarbonát elegendő termelése). E kétféle, egymással ellentétesen ható tényező közötti arányok felbomlásával magyarázzák ma a fekély keletkezését. Bizonyára vannak azonban ma még nem ismert tényezők is; a fekélybetegség kutatásának számos nyitott kérdése utal erre.

A fekélybetegség kutatásának egyik jelentős kérdőjele éppen az, hogy — a kísérletek tanúsága szerint — a körülbelül egyhónapos placebokezelés (a placebo gyógyszert utánzó, de hatóanyagot nem tartalmazó készítmény) során hozzávetőleg a fekélynek fele magától (vagy a placebokezelés után) gyógyult; de vannak — kis számmal — olyan közlemények is, amelyekben 80 százalékos spontán gyógyulásról számolnak be. Nem magyarázható meg az sem, hogy miért találták e gyógyulási arányt például Angliában, Svédországban és Dél-Amerikában lényegesen alacsonyabbnak: 20—30 százalékosnak. Mindez csak a bizonytalanságot növeli.

Az is tény, hogy akár magától, akár gyógykezelésre következett be a gyógyulás, e szemlélyeknek körülbelül a kétharmada számíthat arra, hogy leg-

alább egyszer, de inkább többször újra megbetegszik. Nincs „szabály” arra, hogy ez a visszaesés mikor következik be: egy tanulmány szerint a férfibetegeknek csaknem a felénél a fekély két éven belül kiújul, 20 százalékuknál már 6 hónapon belül. Ugyanakkor nem ritka, hogy az első megbetegedésből történt gyógyulás után egy évtized is eltelik, amíg a fekélybetegség újból fellángol.

Tilos a dohányzás

A heveny panaszokkal jelentkező fekélybetegek kezelésének elsődleges célja a fájdalmak és a szubjektív panaszok csökkentése, a fekély gyógyulásának a meggyorsítása. Általában akkor tekintik a kezelést eredményesnek, ha a panaszmentesség 2 hét elteltével bekövetkezik és a fekély legkésőbb 3 hónapon belül tökéletesen meggyógyult. Részleges eredmények tekinthetők, ha e két feltételnek csak egyike valósul meg. Orvosi vélemények szerint azonban nem jelent eredménytelenséget az, ha az objektíven (pl. műszeresen) ki nem mutatható fekély ellenére a szubjektív panaszok újból jelentkeznek.

A fekélybetegség eredményes kezelése nemcsak egyéni érdek, de a műtétek számának, a munka-, illetve keresőképzetlenség idejének, nemkülönben a kórházban töltött időnek a

csökkentése egyben társadalmi érdek is.

Évszázados hagyomány a dohányzás megtiltása, és ez ma is aktuális. Ugyanígy kerülni kell a szalicilát tartalmú gyógyszerek szedését (Istopyrin, Kalmpopyrin). Nem tanácsos bizonyos más, reumatikus, mozgásszervi megbetegedések elleni, illetve gyulladáscsökkentő szerek szedése sem; bár vannak újabb, a korábbi ismereteinket nem mindenben igazoló adatok is. Ami a diétát illeti, legfontosabb, hogy a beteg kerüli e azoknak az élelmiszereknek a fogyasztását, amelyek — tapasztalata szerint — panaszokat okoznak. E téren igen jelentős egyéni különbségek vannak, emiatt nehéz az általánosítás.

Az úgynevezett könnyű étel diétája és az az irányzat, amely a napi sokszori (5—6 alkalommal történő) „kis” étkezést tartotta üdvöztetőnek, sokszor segít, de nem minden esetben jelent abszolút előnyt.

A gyógyszeres kezelést illetően alapvetően meg kell különböztetnünk egymástól a bevezetőben említett agresszív tényezőkkel szembeni küzdelmet, másrészt a defenzív tényezők közé sorolt nyálkahártya-védelem elősegítését.

A régebben csak tapasztalati alapokon nyugvó sósavellenes terápiát a hetvenes évek elején már ésszerű alapokra helyez-

ték. Ekkoriban határozták meg, hogy a savlekötő gyógyszert milyen szempontok szerint kell megválasztani. Az ilyen gyógyszerek mindig az étkezések után, legalább egy óra múlva kell bevenni. A magnéziumtartalmú savellenes szerek mellékhatása a hasmenés; az alumíniumtartalmúak ezzel szemben a bélmozgás csökkentésével és az epesavak megkötésével székrekedést okoznak. A szódabikarbóna megterheli a szervezet nátrium-anyagcseréjét. Így általában célszerű a magnézium és az alumíniumhidroxid kombinált alkalmazása.

Ezeknek a hatóanyagoknak különböző arányú kombinációját világszerte gyártják vagy orvosi előírásra készítik el a gyógyszertárakban. Tartalmazhatnak természetesen ezeken kívül még más hatóanyagokat, például nyugtatót, érzéstelenítőt a fájdalom csillapítására, enyhe hashajtót, stb.

Léteznek olyan készítmények is, amelyek a gyomorsav kiválasztását csökkentik; ezek közül egyesek — bár erős hatásúak — egy-egy csomag erejéig vény nélkül beszerezhetők.

E gyógyszerek közös hátránya az, hogy nemcsak a gyomor sósavtermelését csökkentik, hanem a szervezet legkülönbözőbb pontjain hasonló — kiválasztást gátló — hatást

fejtenek ki. Ennek szubjektív hátrányait — például a szájszárazságot — nem lehet elkerülni.

Új gyógyszer

Ezért volt nagy jelentőségű a Cimetidin nevű hatóanyag felfedezése. Mivel hatását másfélszeresen fejti ki, mint az eddig ismert fekélyellenes gyógyszerek, vizsgálata hosszantartó volt. Ez a gyógyszer ugyanis csakis a sav kiválasztását, termelődését gátolja. A szakirodalom a gyomorfekélynél 59—83 százalékos, nyombélfekélynél 57—90 százalékos gyógyulási arányról számol be. Ezért Cimetidint akkor adnak, ha a szokásos kezeléssel történő gyógyítás 4 hét után sem eredményes, illetve ha szövődmények lépnek fel.

Néhány gyógyszer azzal fejti ki fekélyellenes hatását, hogy védi a gyomor illetve a bél nyálkahártyáját vagy elősegíti annak regenerálódását.

Meg kell azonban őszintén mondani, hogy ha meg is lehet a fekélyt gyógyítani akár a savlekötőszerekkel, akár a hagyományos, akár a kizárólag a savkiválasztást gátló gyógyszerekkel, de magát a fekélybetegséget megszüntetni még nem tudja az orvostudomány.

Törődjünk többet egészségünkkel

Tudni illik: viselkedni, hogy illik...

Az élet sok területére vonatkozatható ez a mondás, így a közlekedésre is. Igen ám, de a csúcsgorgalmat mindnyájan jól ismerjük, no meg az esős, hidegebb napokat — ami elegendő ahhoz, hogy az utitársak elfeledkezzenek a jó modorról.

A „közlekedési morál” kifejezést sokan és sokhelyütt hallottuk már, de nincs vele mindenki teljesen tisztában, hogy mit is jelent ez a fogalom.

Tömören talán úgy fogalmazhatnám meg, hogy az utasnak a közlekedés során és az utitársaival szemben tanúsított magatartása.

Manapság már, amikor egyre több vakvezető kutyával közlekedő emberrel is találkozhatunk a járműveken, s az utakon, érdemes lenne talán egy kicsit szétnézni, hogy milyen is az általuk és a velük szemben tanúsított közlekedési morál.

Akik már néhány éve, vagy annál is régebben közlekednek vakvezető kutyával, azok sok és sokféle tapasztalatról számolhatnának be. A lényegüket tekintve azonban azt vonhatjuk le, hogy sok még a tenni-való annak érdekében, hogy a látó utitársak, s nemegyszer a járművek vezetői is, megtudják, hogy a kutyával az első ajtón kell felszállni, s a vezető mögötti ülés a helyük. No persze még sok ember azt sem tudja, hogy a vöröskereszt a kutyán nem azt jelenti, hogy „mentő, doktor, egészségügyi” kutyáról van szó. Elég sok tévhit is forgalomban van ezekről a nehéz

és nemes feladatot teljesítő kutyákról; például az, hogy ismerik a lámpák színeit, hogy tudják hol és mikor kell leszállniuk a járművekről.

Magyaráztatul szolgálhat minderre az, hogy Magyarországon még igen kis múltra és kevés hagyományra tekinthet vissza a vakvezető kutyaképzés és még jó pár év munkája, köztük a propaganda munka szükséges ahhoz, hogy mind szélesebb körben ismertek legyenek a vakvezető kutyák és munkájukról is pontos információk legyenek a köztudatban.

Ehhez pedig nem kis mértékben járulhatnak hozzá a vakvezető kutyával közlekedők is. Igaz, ez a feladat nem mindig könnyű és olykor sok türelmet is igényel, de ez egyben egyik módja is lehet a vak embereknek a társadalomba történő integrálódásának.

A hétköznapokban éppen a közlekedés az a terület, ahol a legtöbbet tehet azért a vak ember, hogy a látó emberekkel kapcsolatba kerülhessen és azokat informálja.

Az ember könnyen általánosít, s így ha egy agresszív, követelőző hangot megütő vak emberrel találkozik a látó, akkor nagyon gyorsan kijelenti, hogy „ilyenek a vakok”. A legközelebbi találkozás pedig kényelmetlen lesz a látó számára, s inkább kitér előle, ami azt is jelenti egyúttal, hogy segítséget sem fog nyújtani.

Abból kell kiindulnunk minden esetben, hogy mi vagyunk a kisebb közösség a nagy tár-

sadalom egészében, s elsősorban nekünk kell nyitnunk látó embertársaink felé, s nekünk kell sok mindent megérteni velük.

Így például azt, hogy miként kell segíteniük és mennyit a közlekedés során: a fel- ill. leszállásban, az ülőhely megkeresésében, a zebrán való átkeléskor; hogy a vakvezető kutyája nem lát színeket, hogy miként tudjuk megjegyezni egy ismert útvonalon, hogy hol kell leszállnunk. És persze a felsoroltakon kívül még sok-sok mindent.

Gondoljunk csak arra, ha mi magunk is az élet eddig számunkra ismeretlen területére tévedünk, akkor mi mindent kell megtanulnunk azért, hogy az a világ ne legyen idegen, ismeretlen. Ugyanígy van ez a látó embereknél is. Nem hallottak és tapasztaltak eleget a vak emberek életéről. Nehezen tudják első megközelítésben elképzelni, hogy miképpen lehet látás nélkül biztonsággal közlekedni, hogyan tudnak vak házaspárok gyerekeket felnevelni, s hogy egyáltalán hogyan is lehet vakon élni!

Mi pedig, akik születésünknel, gyermekkorunktól fogva, vagy akárcsak pár éve felnőttkori látássérültként élünk vakon, el tudjuk nekik mondani és életünkkel, tetteinkkel, munkánkkal be tudjuk nekik bizonyítani, hogy tudunk és akarunk élni.

Jusson eszünkbe mindennapjainkban, közlekedésünk során, hogy a vakság ténye senkit

sem jogosíthat fel arra, hogy követelődzövé, agresszívá, jogtalan előnyöket elváróvá váljon, mert ezzel csak saját életét nehezíti meg és a saját kisebb közösségét teszi ki rossz értelmű általánosításoknak.

E gondolat jegyében zárom e cikket és kívánok minden vakvezető kutyával közlekedőnek sok örömteli találkozást közlekedése során látó útitársával.

Bartha Zsuzsanna

A vakvezető kutyával közlekedők figyelmébe

Minden esztendő végén készülnek felmérések a különböző vállalatoknál, intézményeknél éppúgy, mint az emberek magánéletében az eltelt időszak eredményeiről, kudarcairól. Így volt ez a csepeli Vakvezető Kutyaképző Iskolában is.

A számok tükrében elmondhatjuk, hogy eredményesen zárták az évet. De mit is jelent az eredményesség egy olyan munkaterületen, mint a vakvezető kutyák kiképzése.

Azt a célkitűzést, hogy évente 15 jól kiképzett kutyát adnak át a rászoruló vak embereknek, nemcsak teljesítették, de túl is teljesítették. Ugyanis tavaly összesen 21 kutya került vak gazdájához.

Mind a 21 kutya eredményesen vizsgázott és kiválóan megfelelt az előírt követelményeknek.

Az iskola dolgozóinak szakmai munkáját nagyban segítette, illetve továbbfejlesztette a VGYOSZ azon igyekezete, hogy minél több használható szakirodalmat és szakkönyvet fordíttasson le és bocsásson a kiképzők rendelkezésére.

1984-ben is több ilyen munka került a szakemberek kezébe, sőt a vak gazdákhöz is. Az „Utasítások a vakvezető kutya tartásához” c. anyag sok segít-

séget nyújthat a kutyatartóknak.

A 21 kutya átadása azt is jelzi, hogy szép számban érkeztek be igények, s ez mind a VGYOSZ, mind az iskola, mind pedig a már régebb óta kutyával közlekedők aktív propaganda munkáját dicséri.

Elmondható továbbá az is, hogy maguk az igénylők is mind megfeleltek a kívánalmaknak. Vagyis sok volt közöttük a fiatal, a felnőttkori látássérült, a munkába járó, az olyan, aki teljes felelősséggel vállalni tudta a vakvezetőkutya-tartás minden örömét és gondját.

A kiadott kutyák közül 8 került Budapestre, 13 pedig vidékre.

Az azóta eltelt idő igazolta, hogy a kikerült kutyák gazdáikkal biztonságosan járják az utakat, s ez további munkakedvet ad az iskola dolgozóinak és a VGYOSZ-nak a vakvezető kutyaképzés fejlesztéséhez és újabb eredmények eléréséhez.

Munkájukhoz és terveik megvalósításához ezúton kívánunk sok sikert az 1985-ös esztendőre is.

Bartha Zsuzsanna

A mikrotechnika és a számítástechnika a vakok szolgálatában

(2. rész)

A mikroelektronika és a számítástechnika által létrehozott vakügyi segédeszközöket, melyek a szöveg elolvasását vagy meghallgatását biztosítják, az információ forrását tekintve alapvetően két csoportba osztjuk. Az egyik csoportba tartoznak azok az eszközök, melyek a papírra festékekkel nyomtatott szöveket adják vissza. Ilyen az optacon és a Kurzweil-féle olvasógép (Kurzweil reading machine).

Az optaconnal nem kívánunk foglalkozni, hiszen szerencsére hazánkban is néhányan ismerik és használják már. A Kurzweil-féle olvasógép a papírra festékekkel (újság, könyv) nyomtatott szöveget egy optikai olvasóval olvassa el, az elolvasott szöveget a számítógép a memóriájában tárolja, és beszédszintetizátoron keresztül beszéd formájában juttatja el a vak emberhez. Egy későbbi alkalommal a Kurzweil-féle olvasógépet majd részletesebben ismertetjük.

Az információ forrását tekintve az olvasást, meghallgatást biztosító vakügyi segédeszközök másik csoportját képezik azok az eszközök, melyek a szöveget számítógépes adathordozókról, mágneslemezekről mágnesszalagokról — ide értjük a személyi számítógépekhez használt kis hajlékony mágneses lemezeket és a hangminőségű magnetofonkazettákat is — veszik.

(Folytatás a 9. oldalról.)

Aszerint, hogy a vakügyi segédeszközök a számítógépes adathordozókról visszanyert információt milyen módon jelenítik meg, ugyancsak két csoport létezik. Az egyik csoport brailleban, a másik beszédben adja vissza az információt. A szöveget brailleban megjelenítő segédeszközök további két csoportba tartoznak. Egyik csoportba azok a készülékek sorolhatók, melyek a szöveget braille-írással papírra domborítják, tehát maradandó másolatot szolgáltatnak. A másik csoportot alkotják az ún. soft-kijelzők. (soft — angol szó, jelentése: lágy. Ezt a szót érdemes megjegyezni, mert gyakran lehet vele találkozni más összetételben — mint például software — de erről a fogalomról majd máskor beszélünk.) A soft-kijelzők a szöveggel egy-pici részét — 20, 40, 80 betűnyi — írják ki braille-ban gombnyomásra vagy parancsra, elolvasás után a szöveg eltűnik, és egy újabb, a következő vagy egy kiválasztott rész jelenki meg.

Most a soft-kijelzőkről nem írunk többet, hanem a maradandó braille másolatot szolgáltató eszközökről adunk rövid áttekintést. Ezeket a készülékeket összefoglaló néven braille nyomtatóknak nevezzük. A braille sornyomtatók igen nagy nyomtatási sebességet tudnak elérni, mert egyszerre egy sort nyomtatnak ki. A kisebb sebességű braille nyomtatók karaktereként (egy karakter = egy jel) nyomtatnak, ezért nem lehet velük elérni nagy sebességet. Az eddig említett eszközök

az optacon kivételével mind számítógépek — akár mikro-számítógépek — által vezéreltek. Ma a legkorszerűbb, legnagyobb teljesítményű, legnagyobb sebességű, kétoldalas, pontközi nyomtatást adó braille sornyomtató a Braillo. Norvégiában gyártják. A norvég vakok részére a braille-nyomtatást ezen a berendezésen végzik.

A LED-120-nak nevezett braille sornyomtatót az Egyesült Államokban készítik. 120 karaktert képes nyomtatni egy másodperc alatt. A nyomtatást, a lapváltást is beleértve folyamatosan végzi. A papírnak csak egyik oldalát domborítja, tehát egy oldalas nyomtatást ad.

A karakterenkénti braille nyomtatók kisebb mennyiségű braille anyag kinyomtatására, inkább csak egy személy braille nyomtatási igényének kielégítésére felelnek meg.

A Perkins Braille a nálunk használt NDK pontírógépnek megfelelő braille írógép, de finoman, megbízhatóan működik, bírja a terhelést. Ezt a pontírógépet az Egyesült Államokban módosították, elektronikus vezérelhetővé tették, tehát alkalmassá arra, hogy számítógépes periféria (végberendezés) legyen. Például szövegszerkesztő rendszerekben vagy számítógép mellett bármilyen braille anyag kinyomtatására használható kis sebességgel. A módosított Perkins Braille nyomtatási sebessége 3 karakter másodpercenként, így egy sűrűn teleírt braille oldalt kb 4 perc alatt nyomtat ki. A karakterenkénti braille nyomtatók a sorváltást automatikusan végzik.

Egy oldalt tudnak emberi beavatkozás nélkül végig írni. A lap végénél megállnak, jelzik a lap végét, várják, hogy a felhasználó lapot váltson, majd egy gombnyomásra megkezdik az újonnan befűzött lapon a nyomtatást. Amíg a gép nyomtat, addig a felhasználó más munkát végezhet.

Még létezik néhány féle braille nyomtató, nem kívánjuk felsorolni az összeset, csupán azt akarjuk érzékeltetni, hogy milyen eszközök állnak rendelkezésre a számítógépes braille nyomtatáshoz. Most csak magukról a fizikai eszközökről beszélünk, nem érintve a számítógépes braille nyomtatás kérdését, mint óriási szellemi munkát (rendszertervezés, programozás), amit igényel. Sok helyen a síkírásos könyveket egyébként is számítógépekkel készítik, így a már gépen lévő anyagokat braille rövidírásra fordítják és nyomtatják.

Térjünk vissza még egy kicsit a braille nyomtatókhoz.

Magyarországon az Országos Oktatástechnikai Központban az NDK pontírógépet is átalakították elektronikus vezérelhetővé, alkalmassá tették arra, hogy számítógéppel lehessen rajta nyomtatni. Az Országos Oktatástechnikai Központban, Veszprémben egy vakíró oktató rendszert dolgoztak ki, melynek keretében ABC-80 mikro-számítógépre megírtak egy oktató programrendszert, átalakították a pontírógépet elektromos braille írógéppé, kifejlesztettek egy illesztő egységet, mely az elektromos braille írógépet kapcsolja az ABC-80 mikro-számítógéphez. A cso-

portos vakíró oktató rendszerben jelenleg 4 elektromos braille írógép van beépítve, de a braille írógépek száma növelhető. Az elektromos braille számítógéphez illesztve braille nyomtatásra használható. Az oktató rendszerben a látó tanár az ABC-80 mikro-számítógépen elkészíti a gyerekek részére a braille-ban kinyomtatni kívánt szöveget, azt kiküldheti a braille írógépekre, de magnetofonon is tárolhatja, és legközelebb már csak onnan kell beolvasatnia, és közvetlenül kiíráthatja a braille írógépekre.

A tanár a szöveget látók által használt billentyűzeten írja. A vak gyerekek válaszaikat braille-ban gépelik be, és a tanár tetszés szerint kiválasztja, hogy melyik gyerek válaszát akarja elolvasni az ABC-80 számítógép mellett levő képernyőről.

Az oktató rendszer két braille írógéppel a napokban kerül a vakok iskolájába kipróbálásra, megfigyelésre, tapasztalatok szerzésére. Egy elektromos braille írógépet a Központi Fizikai Kutató Intézetnek adnak át kipróbálásra számítógép melletti nyomtatásra és a fel-

használási lehetőségek megfigyelésére.

Ezt a hírt ugyan cikkünk végén említettük, de a jelentősége igen fontos. Azt akartuk, hogy lássák az olvasók, hogy milyen eszközök vannak a világban. Az NDK elektromos braille írógépe a módosított Perkins Brailler-rel hasonlítható össze.

A tapasztalatokról, kísérletekről, eredményekről a későbbiekben részletesen beszámolunk.

Vaspöri Teréz Arató András
Központi Fizikai Kutató Intézet

BACSIK LÁSZLÓ

Magnósoknak – magnóról

A hangszórók működéséről szólva legutóbb eljutottunk odáig, hogy a hangszórót célszerű dobozba építeni, mert az elválasztja egymástól a membrán két oldalát és a rezonancia okozta kiemeléseket is csillapítja. Ezzel szemben jelentősen csökkent a hangerejét (műszakibban szólva: rontja hatásfokát) és korlátozza mélyhangsugárzását. Ez utóbbinak oka az, hogy az egyre mélyülő hangok egyre nagyobb membránkitéréseket igényelnének, hogy így kiegyenlítődjön fülünk mélyülésre romló átvitele. A bezárt levegő viszont éppen a nagy kitéréseket igyekszik csillapítani. Ha a bezárt levegő így rugóként viselkedik, kézenfekvő azt használni a membránt közep-helyzetben tartó rugó helyett. Ekkor annak csillapító hatása

elmarad, nő a membrán engedékenysége. Ezzel valamennyire ellensúlyozhatjuk a zárt doboz hatásfokrontását, viszont a mechanikus rugó nélküli, úgynevezett légfelfüggesztéses, nagy membránengedékenyséű hangszóró igen kis vezérlés hatására tönkremehet, ha doboz nélkül, vagy nem zárt dobozba építve működtetjük. Úgy tűnik jelenleg a hangszóróépítési irányzat az, hogy zárt dobozba kerülnek a mélyhangsugárzó és a leromlott hatásfokot nagy teljesítményű erősítővel való működtetéssel ellensúlyozzák. Egy ilyen zárt sugárzó hatásfoka kb. 1%, vagyis egy 100 wattos erősítő teljesítményéből hangként 1W-ot sugároz. Ez akkor is nagyon kevés, ha nem zárt rendszerű sugárzóval is alig lehet többet megvalósítani

10%-nál. Így fordulhat elő, hogy hasonló nagyságrendű erősítőket építenek nyilvánvalóan házi használatra szánt berendezésekbe, rádiókba, hogy azokkal zárt dobozú hangszórókat működtessenek. Egy jó hatásfokú hangszóró ilyen erősítővel természet képes hangosítani. Fontos tudni a zárt dobozba gyártott hangszórókról, hogy elektromos felépítésük, kialakításuk olyan, hogy az ilyen nagy teljesítményű erősítő áramát tönkremenés nélkül elviselik. Ezért zárt dobozba hagyományos hangszórót nem célszerű beépíteni, mert annak tekerce, kivezetései ilyen nagy áram melegítő hatását nem viselik el, noha a feltüntetett teljesítménye lehetővé tenné az erősítővel való összekapcsolást.

LAK ISTVÁN

Emlékezés Fekete Istvánra

A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének budapesti székházában 1985. január 20-án, vasárnap délután iro-

Szövetségünk két könyvtárában, a Braille- és a Hangoskönyvtárban nagy írónk minden jelentősebb kötete megta-

lálható a vakok pontírásában illetve hangfelvételen.

Így a jelenlévők és a tagtársak körében Fekete István életműve könnyen elérhető. A csodálatosan szép elbeszélések a maguk tömörségével, gyönyörű nyelvezetükkel, szépen megformált kis történeteikkel mindannyiunk számára nagyon sok élményt nyújtottak és nyújtanak. Az állatokról szóló történetek, az ifjúsági regények, no meg természetesen a Ballagó idő. Hosszan lehetne beszélni a Fekete István életmű adta nagyszerű élményekről.”

Örömmel fogadtam el a kedves meghívást, hogy együtt emlékezzünk férjemre — mondta Fekete Istvánné bevezetőjében. Nagy írónk özvegye egy remek előadás keretében kísérte végig férje életútját.

Fekete Istvánné előadás közben

dalmi rendezvényen Fekete Istvánra emlékeztünk. A műsort Seres Gáborné, szövetségünk kulturális előadója nyitotta meg. Üdvözölte a megjelent vendégeket, köztük Fekete Istvánnét, nagy írónk özvegyét; Fekete Istvánt az író unokaöccsét; dr. Bóri Istvánt, Szövetségünk főtítkáráját, valamint a jelenlévő szépszámú közönséget.

Ezután dr. Bódi István mondott rövid bevezetőt, többek között elmondta: „Ha Fekete Istvánról az íróról beszélünk úgy gondolom, hogy mindannyiunknak egész sor nagyon kedves olvasmányélmény idéződik fel az emlékek közül.

Fekete István kérdésekre válaszol

Beszélt gyermekkoráról, mezőgazdasági éveiről, írói munkásságáról. Közben kitűnő előadói készségét felhasználva, nagyon jól érthető szövegmondással, szépen megformált hangon adta elő a legtöbbször által alig ismert Fekete István verseket. E költemények és felolvasott írásrészletek nyomán sok-sok mindent megtudhattunk írónkról. Fekete István századunk elején, 1900. január 25-én született a Somogy megyei Gölle községben. Életének első tíz évét ott töltötte. Ebben a faluban ismerkedett meg az írás, olvasás tudományával. Sokat játszott a göllei Kácsalja réten mezítlábas kispajtásaival. Ott került soha nem szűnő kapcsolatba a természettel, a falu szépségeivel, az egyszerű, de igen értékes emberekkel. A gyermekkor felejthetetlen éveiről élete utolsó könyvében, a Ballagó idő című életrajzi regényben írt, amelyben főleg göllei éveinek állít emléket. E regényben 14 éves koráig szóló élményeit írta meg, az utolsó részek már a kaposvári középiskolai éveket idézik.

Debrecenben és Magyaróvárott végezte el a gazdasági akadémiát. 1926–1927 között Bakócán (Baranya megye) mezőgazdászként dolgozott a Majláth uradalomban. Szabad idejében vadászott és madártani megfigyeléseket végzett, ezekről tudományos pontossággal készített feljegyzéseket.

1928-tól kedvze vezető agronomus Ajkán egy uradalomban. 1929-ben nősült. Ajkán születtek gyermekeik, Edith és István. Az uradalmi gazdálkodást irányító felelőségteljes

munkában nagyon sokat dolgozott. Ajkán is folytatta ornitológiai (madártani) megfigyeléseit, kutatásait. Ezekről fontos feljegyzéseket készített. Ezen írásait elküldte a Nimród című vadász újsághoz, Kittenberger Kálmán lapjához. Ott figyeltek fel tudományos igényű, fontos

lomb szolgálatába lépett. 1940-ben a Zsellérek című társadalmi regényéért kapott nagydíjat egy pályázaton. Írói munkája ezután már szükségessé tette, hogy a fővárosba költözzön. 1941-ben nehezen vált meg a falusi élettől. Akkor ugyanis

Ertl Sándorné hozzászólása

adataira és írói készségére. Későbbi nagyon jó barátai Kittenberger Kálmán (1881–1958) Afrika kutató, biológus, író; Széchenyi Zsigmond (1898–1967) világgjáró, vadász, író; Csathó Kálmán (1881–1964) bíztatták, bátorították, hogy írjon. Az íráshoz a pihenés óráit vette el. Azokban az években már novellákat, szakcikket jelentetett meg. 1936-ban egy irodalmi pályázatra beküldte „A koppányi aga testamentuma” című munkáját, amellyel első díjat nyert. Ez az első igazán jelentős regénye országosan ismertté tette Fekete István nevét. Ezzel az alkotásával véglegesen az iroda-

Ajka még egy poros falu volt. Az ajkai évek küzdelmét a „Gyepió nélkül” című regényében írta meg.

Budapest a Földművelésügyi Minisztériumban dolgozott. Közben megjelent „fecske-regénye” a Csi. Ebben a művében talált rá igazi témájára és hangjára, az állatokról szóló leírásra.

Budapest ostrománál sashegyi otthonuk a bombázások következtében tönkrement. Rajnai Gáborék meghívására a hűvösvölgyi Tárogató úti villába költöztek. Fekete István ott élt és dolgozott 25 éven át, egészen haláláig. Abban a házban írta legtöbb művét.

Küzdelmes, nehéz évek következtek a II. világháború után. Fekete István írásai az 1950-es évek első felében nem jelenhettek meg. 1950-től kezdve három évig Kunszentmártonban, a Halászmesterképző Intézetben tanított. Ott írta meg a Magyar halászat című könyvét, amelyet még ma is tankönyvként használnak. Pepi-Kert című művében a híres szarvasi arborétumról olvashatunk. A vadászat mellett kedvenc sportja a horgászat volt. A hosszan tartó, sokszor bizony zsákmány nélküli órák a fogásnál mindig nagyobb, maradandóbb eredményt hoztak, a természet megfigyelését, a benne való elmélyülést, amelyből szívhez szóló novellák, regények születtek. Gyermekkorától vadászott, erről szóló élményeit, emlékeit vadásznovellás köteteiben olvashatjuk. Legelső ilyen kötete az *Öreg utakon*, későbbiek: *Köd*, *Barangolások*, *Rózsakunyhó*.

1956 után sorra jelenhettek meg regényei. 1960-ban *Tüskevár* című ifjúsági regényéért József Attila díjat kapott. E műve a leghíresebb és legkevesetebb ifjúsági regények közé tartozik. Ez a könyv az általános iskolások számára nemcsak kötelező olvasmány, hanem kiapadhatatlan forrás a múltban élt emberek életének, szokásának megismerése tekintetében. E könyv folytatásaként írta meg a *Téli berek* című regényt A Kittenberger Kálmán élete című regényében „öreg barátjának” állít emléket.

Az olvasók igen kedvelik a népszerű állatregényeket. Ezek

közül legelső volt a már említett Csi, majd később következett a többi: Lutra, Hu, Vuk, Kele. Ez utóbbiról írta Veres Péter (századunk jeles írója) „Kiplinget felülmúló természetűséggel, biológiai világossággal megírt költői munka.” A *Bogács* a kedvenc kis puli regénye. Ez a kutya tíz éven át szinte mindig gazdája környezetében élt. Fekete István életének utolsó alkotása a *Balagó idő* című életrajzi regénye volt. Ezt a művét három kötetre tervezte. „De 1970. június 23-án hajnalban az utolsó és végzetes roham megállította szívét. Azt a szívet, amelyben csak jóság és szeretet volt. Mindig szívből írt, ahogy azt egy

laszolt. A hallgatóság soraiban szép számmal voltak gyerekek is, köztük a Budapesti Gyengénlátók Általános Iskolájának tanulói. Ezen iskola Petőfi Sándor úttörőcsapatának egyik raja Fekete István nevét viseli. E raj tagjai nagyon készültek erre az emlékműsorra. Igyekeztek meglepetést szerezni Fekete Istvánnak, Edit néninek, amikor egyik kisdiák, Balogh András IV/b osztályos tanuló Fekete István: *Akác* című versét olvasta fel. A raj jelenlevő kispajtásainak nagy volt az öröme, amikor Edith néni átadta nekik Emlékezés Fekete Istvánról című sajtó munkáját, amely az elmúlt év végén jelent meg.

Fekete Istvánné dedikál

nekrológ írója írta róla: „Ezekkel a szavakkal fejezte be Fekete Istvánné előadását.

A nagyon értékes és kitűnő előadás után meghitt hangulatú beszélgetés alakult ki. Sok kérdés hangzott el, melyekre az író özvegye részletesen vá-

Arra a kérdésre, hogy miért tudunk keveset Fekete István verseiről, özvegye így válaszolt: „A férjem, verseit nem szánta publikálásra, azokat csak nekem ajándékozta Rit-

kán írt verseket. Ezeket össze-
gyűjtöttem. Férjem halála
után az írói hagyaték feldolgo-
zásakor összeválogattam a még
meg nem jelent novellákat, a
már említett verseket, és a
Tarka rét című kötetben szer-
kesztésemben jelentek meg.” A
tervek szerint az idén ismét
megjelenik a Tarka rét. Egy
hallgató kérdésére, hogy állí-
tott-e össze más köteteket
vagy írt-e, az válaszolta Fe-
kete Istvánné: „Az Őszi
vásár című novella köte-
tet férjem 60. születésnapjára
állítottam össze, amikor Ge-
mencen dolgozott, vadászott.
Az ünnepi alkalomra meglepe-
tésnek szántam e kötetet,
amelynek írásai gyermekkorát,
faluját, kedves emlékeit idé-
zik. Az évszakok közül az őszt
szerette a legjobban. Versei
közül is a legtöbb őszi hangu-
latú: Nyár végén, Szeptember,
Ősz stb. Életének utolsó verse
a Tél című költemény volt.
Negyven évnél is többet él-
tünk együtt. Úgy éreztem,
hogy össze tudok állítani egy
életrajzi munkát, amely már
elkészült. Remélem, hogy eb-
ber az évben meg is fog jelen-
ni. Fekete István élete lesz a
könyv címe, amely 14 éves ko-
rától haláláig kíséri végig éle-
tét.” Pap János kérdésére vá-
laszolta az író özvegye: „A
Tuskevár című regényében La-
dó Gyula alakjában bizonyos
mértékben saját magát írta
meg. Matula élő személy volt,
férjem jó barátja.” Arra a
kérdésre, hogy családjában va-
laki folytatja-e az írást, Fekete
Istvánné így válaszolt: „Csalá-
dunkban három Fekete István

író van: férjem, utána fiam és
az író unokaöccse, aki itt van
köztünk, és nagy örömömre
szolgál, hogy az írói hagyaték
gondozásában fontos szerepet
vállalt.

Az író özvegye két emléket
is felidézett, amellyel férje
kapcsolatba került a vakokkal
és a gyengénlátókkal. „70. egy-
ben utolsó születésnapjára na-
gyon sok gratuláció érkezett.
Meggérdeztük tőle, melyiknek
örült a legjobban? Azt mon-
ta hogy a Braille-írással küldött jó kívánságnak. Egy al-
kalommal férjem kapott egy
pamutból készített Bogáncs-ot,
amely az igazi puli teljes, tö-
kéletes mása volt.” Ertl Sán-
dorné szövetségünk kézimunka
szakkörének vezetője kérdezte,
hogy örült-e az író a kis ku-
tyának? „Igazán nagyon szép
gondolat volt ez. Férjemmel
együtt rendkívül örültünk
neki” — mondotta az író öz-
vegye. Ertléné: „E kutya, amely
az igazi Bogáncs utánezata,
szürke fonalból készült. Egy
volt tagtársunk Gerő Lilike
horgolta, aki sajnos már nem
él. A küldött kézimunkáért az
írótól kapott egy dedikált Bo-
gáncs kötetet, nagyon örültünk
vele együtt és fel is olvastuk
a regényt.”

Fekete István, az unokaöccs
a nagy előd természetszerete-
téről beszélt. Írásai, könyvei
segítenek bennünket a termé-
szet megismerésében, az érté-
kek megvédésében. „Arra fo-
gunk törekedni kedves Edith
asszonnyal, hogy megszerkesz-

szik újabb művek és írások
összeállítását és ezek kiadását,
mert István bácsinak nagyon
sok kézírata van még” — mon-
dotta az unokaöccs.

Dr. Bódi István köszönetet
mondott Fekete Istvánnénak,
hogy eljött közénk és férje éle-
téről, munkásságáról felidézett
nekünk számos mozzanatot.
Megismertetett bennünket né-
hány szép vers, melyet férje
neki írt. Majd a hála és köszö-
net jeléül néhány szál virágot
és emléktárgyakat adott át az
író özvegyének.

Azon a délutánon sok min-
dent tudtunk meg Fekete Ist-
vánról.

Életműve elevenen él írásai-
ban, könyveiben, amelyeket ha-
lála óta is újra és újra kiadnak.
Műveiben a természet szerete-
te, annak csodálatos ábrázolá-
sa található. Könyveit a leg-
kisebektől a legidősebbekig
mindenki szereti. Nemcsak ré-
tegeknek, csoportoknak, hanem
valamennyiünknek írt. Termé-
szetszeretete mellett embertár-
sai iránt érzett szeretete is ki-
csendül műveiben. Korunk iro-
dalmában egy új műfaj, a mo-
dern állatregény megteremtése
Fekete István érdeme. Nevét
nemcsak művei, hanem a róla
elnevezett intézmények, utcák,
brigádok úttörőcsapatok őrzik.
Fekete István regényei hazánk
határain túl a legtöbb európai
országban, az USA-ban és Ka-
nadában is megjelentek. Írónk
életműve az egyetemes emberi
kultúra részévé vált.

VÁRHEGYI MIHÁLY

Az ólmot gyűjtő vaddisznó

Szülőfalumban történt meg ez a história, — Csermón — még az első világháború előtti időben, amikor a szögény embörrre olyan rossz világ volt, hogy alig volt betönnivaló falatja. Ekkó sok embör azt választotta, hogy kivándorol Amerikába, a nagy löhetőségek hazájába.

Történt egyszer, hogy egy székel ember, akinek éppen volt nyolc gyeröke, mert nem volt neki mit enni, kiment Amerikába. Elötte összekuporgatták, összekoplalták a hajójegy árát, oszt kimönt. Egyedül mönt ki. Itthon hagyta a gyerököket is mög a feleségét is. Nem nagyon sokáig volt kint. Amikor hazagyütt, a keresetiből, ami maradt, éppen hogy tudott venni egy kis házat.

A házikóba szépen beköltöztek, berendezkedtek — mán azzal, ami éppen volt nekik, de biz' a gyerököknek nem maradt annyi betönnivaló, hogy kiteleljönek.

Erre fel volt ott egy folyó, Töz volt a neve. Ettől nem messzire volt egy szép kis kastély, melynek dr. Csomós nevű orvos volt a tulajdonosa. Ennek az orvosnak mindig kint tartózkodott a felesige a kastélyban, de az orvos nem itt, hanem lent, Bácskában praktizált. Mindig távol volt. Gondolom, nem szerette a feleségit.

Gondolt egyet, s fogta magát a székel embör, s hogy legyen kenyir, elállt szolgálni dr. Csomós kastélyához, mely mellett volt egy kis major is. A majorban egy öreg legény — Jámbor Istvánnak hívták — volt a mindönös. cseléd is volt, bérös is volt, de a gazdaságot is ő vezette. A rossz nyelvek azt beszéltek, hogy ez a Jámbor Pista bele is kapott a nagyságos asszonyba. No, de ez nem érinti a szögény székel embör ügyit és életit!

El ne felejtsem mondani, hogy éppen nagy tél volt, nagy hó volt, csak úgy csikorgott.

Ahogy éppen megfogadták ezt a székel embert, — azt mondja neki Jámbor Pista:

— Gyere, fogj be két ökröt a szánkóba, oszt majd kimögyünk a határba, a nagy szalmakazalhoz, oszt hozunk be egy szánkó szalmát!

Kellett a jószágok alá az alomszalma.

A székel befogott, elkészült az ökrökkel. Elindultak. Az ökrök lába alatt csak úgy ropogott a hó. Kimentek, hogy megpakolják a szánkót szalmával. Az ökrök a szalmakazal mellé vontatták a szánkót. Lekászálódtak. Felrakták a vendégoldalt, meg a körösztfákat. Kihúzták az ökrök tézslájából a középszöget, hogy ne rángassák a szánkót.

A székel ember felmászott a szalmakazal tetejére. Leverte róla a havat, oszt elkezdte cibálni, hányni a szalmát a szánkóra. Jámbor Pista pedig rakta-rakosgatta szép komótosan lenn, jó nagy alapot csinálva, hogy mentő több férjen, hogy sokáig öleg legyen az aljnakvaló.

Egyszer csak ropog a hó, ropog-ropog, s a ropogás egyre közelebből hallatszik. Erre már a székel ember is felfigyelt, s lekiált Jámbor Pistának:

— Moj, Stefán! (Hé, Pista!)

— Jak vinye un gligán! (Nézd, jön egy vaddisznó!)

Jámbor Pista is odanézett a közeledő dudadra, s emígyen szólt:

— Hagyd a fenébe. Menjen a dolgára! Nem jó azzala játszani!

A székel ember nem hagyta magát lebeszélni, erős elhatározással kezdte hajtogatni:

— De hallod, nekem jó lenne. Jó lenne a gyerököknek. Ha megfognánk, kitelelnének rajta a gyerökök. Ha vasvillával leszúrnánk, milyen jó paprikás lönne belőle!

Jámbor Pista csak egyre csitította-csitította

— Hagyj neki békét! Hadd mönnyön a dolgára! Úgysem bírsz vele! Értsd mög!

A székel ember nem tágitott, s kipirult arccal, szinte önfeledten hadarta:

— Én nem hagyok neki békét! Én behajtom az akolba!

A szánkón lévő Jámbor István pedig már azt nézegette, hogyan kapaszkodhatna fel a kazalra, mert a vadkan egyre közeledett. De azért megnyugtatósul csak azt mondogatta a kazal tetején heveskedő székelynek, hogy ma-

radjon nyugton, s adja már azt a szalmát, haladjanak.

Ez így történt, ahogy most mondom. A székely ember nem hallgatott a jó szóra. Leszállt a szalmakazal tetejéről. Fogta a vasvillát; fogta, majd húzta maga mellett — szúrásra, ütésre készen. Nem volt rajta daku, mert azt letette, mielőtt felmászott volna a kazalra. Fürgén mozgott. Arca kipirult. Szándéka kiült az arcára, hogy ezt a fertelmes állatot, ha törik, ha szakad, akolba tereli.

A vadkan leszegett fejjel, sörényét fölta rajozva egyenesen jött az elszánt székely ember felé. A villás ember izmai megfeszültek. Szinte ugrani látszott a habfehér hóban. A dudvad egy percig sem habozott, hanem egyre gyorsította ruganyos lépteit. A vasvilla mit sem használt. Sem elfutni, sem cselekedni nem volt idő. A jövevény fellökte a nyolc gyermekért aggódó székelyt, s nekiakasztotta roppant agyarát annak hasának, és köldökétől a torkáig kihásította azt. Minek is részletezni tovább!

Jött, azaz éppen ott ment el Csermőből — Borosjenőbe a féltizes vonat. A bakterház is ott volt éppen a közelben. Odarohant Jámbor Pista. Megállították a vonatot. A székelyt feltették a paklikocsiba. Éppen ott volt a vonaton a községi orvos, aki már nem tudott segíteni a szerencsétlen emberen, hanem csak a tragédiát tudta megállapítani. A székely embert hazavitték, s Csermón temették el annak rendje és módja szerint.

Jött a hír, ment a hír, szállt a hír —, hogy mi történt a Tőz mentén. Volt a faluban egy híres vadász, Kolhányinak hívták. Gépészes ember volt. Mint cséplőgéptulajdonos, volt is neki miből. Ő is meghallotta a hírt. Este kiment vadlesre, ki a határárokba, egy tüskés bozótos helyre.

Várt, várt Kolhányi a havas hideg éjszakában... Ezt maga Kolhányi mesélte el. Holdvilágos éjszaka volt. Egyszer csak jött a hatalmas vadkan a szikrázó holdfényben; jött Kolhányi felé, egyenesen neki. Ahogy odaért — lőtávolba bevárta — de nem volt, csak közönséges sörétes puskája — minden történet eldőlt a vadkanra. Szembe vele. A fertelmes állat rá se hederített, csak jött, sőt rohant arra, amerről a puszkaporszagot érezte. A vadász el-

dobta a kétcsövű vadászpuskát, s illa berek, nádak erek! — elrohant a határárokba. A puska ott maradt, s neki meg szerencséje volt, hogy ép bőrrel megmenekült.

Korán reggel első dolga volt, hogy elment egy vadászcimborájához, s elmondta neki, elmesélte neki, hogy hogyan járt az éjjel. Azután fogták magukat, s kimentek a kökényes-bozótos leshelyre, ahol megtalálták a vadkan által összerágott vadászpuskát, mely ezek szerint nem okozott kárt benne.

A vaddisznó szőre, sörénye — gyantás. Úgyannyira, hogy az egyszerű sörét szinte beleszagad a gyantás szőribe.

Akkor erre fel, híre ment, hogy a rettentős vadkan a székely embert kihásította, megölte, s Kolhányival is mit csinált, mit mivelt. A faluban lévő vadásztársasági tagok összefogtak, s elhatározták, hogy hajtóvadászatot tartanak, s addig nem nyugszanak, amíg a székely ember gyilkosát puszkavégre nem kapják.

Össze is gyűltek annak rendje és módja szerint. Magukkal hozták a gyöngyre, azaz egylovétű golyóra töltött puskáikat és betanított kemény kutyáikat. Elindultak. Megkeresték a vad nyomát, ami nem volt nehéz a hóban. A nyom a Tőz folyóhoz vezetett, s azután eltűnt. Nem a föld nyelte el, hanem a folyó, melybe a vadkan ugyan beleszakadt, de átment rajta. Eltűnt a nyom, eltűnt a vadkan. A vadászok nem mertek átmenni a bizonytalan vastagságú jégen, s nyihogó-nyüszítő kutyáikat is visszaparancsolták.

Erre fel mindannyian hazamentek, s napirendre tértek a dolog felett.

A székely ember halála, s majd a hajtóvadászat óta eltelt három hét. Beállt az olvadás. Apám, aki orvvadász volt, csak nem nyugodott bele a vadkan életbenlételébe. Vesza Nyikuláj bácsival — a barátjával — és velem kiment megkeresni az elveszett vadkant. Addig kerestük a Tőzbe vezető nyomot, hogy belecsúsztam a folyóba, s majdnem belefulladás a jég hideg, rohanó árba. Hiába keresték-kutatták, nem lett meg az elveszett, melyre nagyon sok vadásznak és orvvadásznak fájt a foga.

Élt ott a báró Solymosi erdejében egy erdész, Száva bácsinak hívták. Ezt az alanti tör-

(Folytatás a 17. oldalról.)

ténetet Száva bácsi mesélte édesapámnak és Mikuláj bácsinak. Száva bácsi mondta, hogy megtalálta ám a kegyetlen vadkant; még élt. Éppen napi portyáját járta a széles erdőben, amikor az eset történt. Vele volt kicsi koto-rékkutyája is, a barna, nagyfülü tacsó. A kicsi tacsó nyakán élénk hangot hallatott a rézből készült pergő. Ez jelezte, hogy a tacsó merre bóklászik. Volt otthon egy hatalmas bernáthegyi is, de azt nem szerette magával hozni az erdőbe.

Már éppen dél volt. Megnézte az órát. Otthon már etetni kellene a jószágot — gondolta magában, s éppen egy óriás, máladozó tölgyfa állta el az útját, amikor a kis kutya nagy csaholásba-morgásba kezdett, melyre vaddisznóröfögés volt a válasz. A kis kutya neki a duvadnak, az pedig a kis vakarcs kutyának. Menten ráismert Száva bácsi a rettegett, gyilkos vadkanra. Tizennégy tőlténye volt, — s mind nyúlsörétes.

Éppen ott volt egy szilfa, melynek sűrű ágai a földig értek, Száva bácsi föl a fára. Nem volt más választása. Még szerencséje volt, hogy éppen ott volt az a fa, melyre felmászatott. A kicsi kutya a vadkan orránál csattogott. Forogtak hol jobbra, hol balra. Amikor úgy fordult az óriás vadkan, hogy a horpaszával állt a vadász felé, az a fáról mindig rálőtt kettőt-kettőt — úgy, hogy a pici kutyát a lövés ne érje. Dirr-durr! — minden tőltény elfogyott.

A lövöldözést meghallották otthon az erdészházban. A bernáthegyi kutya egyre ugrált az ajtóra, nyomta a fejével — be a rostélyt, mintha mondani akarná, hogy bajban van a gazdi.

Száva bácsi felesége, s ennek az özvegy apja, aki szintén, az erdészházban élt, csak addig döntögettek a dolgot, hogy Száva bácsi nem hiába lövöldözött oly sokat: biztosan bajban van. Az öreg bement a házba, leakasztotta a postaszömmel, azaz négy golyót tartalmazó lövedékekkel és gyönggyel teli vadásztáskát, meg a hozzájuk való puskát, s a bernáthegyi kutyával elindult arra, amerről a lövéseket hallotta. A nagy lomha kutya oda- s visszaszaladt, szinte mutatta az utat, hogy merre kell mennie.

Amint közeledtek e helyszín felé, annál jobban hallatszott a pici tacsó csaholása, s a

pergő hangja. Amint megérkeztek, a bernáthegyi otthagya az öreget, neki a vadkannak, mely forgott körbe-körbe. A kicsi kutya elől, a nagy kutya hátul. Azt sem tudta, merre kapkodjon. A szája csak úgy tajtékzott. Durta a habot dühében. Egyszer csak a bernáthegyi elkapta a vadkan horgosinát. Szinte belekapaszkodott, s el nem engedte.

Száva bácsi apósa, az öreg is odaért lassan a viadal színhelyére. Elkiáltotta magát:

Hol vagy, fiam!?

— Itt vagyok a csonka szilfa tetjén! — volt a megnyugodott válasz.

Az öreg kinézte magának, merről nem fenyeget veszély, odaszaladt a csonka szilfához, ő is felmászott rá. Feladta tőlténytáskát is meg a vadászpuskát is Száva bácsinak.

A kiskutya nagyon kiállt, nagyon elfáradt a kemény küzdelemben. Az óriás bernáthegyi annál keményebben küzdött a hátsó láb horgosinával. Forogtak, küzdöttek, viaskodtak. Amikor a vadkan úgy fordult, mindig kapott egy-egy gyöngyöt az oldalába — mindaddig, amíg ki nem nyúlt...

A gyilkos, kegyetlen vadkan hatalmas teste elnyúlt a málló, óriás tölgyfa mellett. Száva bácsi és az apósa lejöttek a fáról. Bementek a közeli majorba. Befogtak két ökröt a szekérbe. A béresekkel együtt felrakták a vadkant a szekérderekbe, s bevitték Aradra, a vadkereskedőnek.

A fővadász a vadkereskedőnek egy kicsit olcsóbbért adta el a hatalmas állatot, mint amit ért. Egy kikötése volt csupán:

— Ami ólmot benne találnak — a vaddisznóban — azt vissza kell adni! — mármint a vadkereskedő adja vissza az ólmot, amit a vaddisznóban talál — a fővadásznak.

— Na, ki mit gondol, mennyi ólam volt a vaddisznóban?

— Fél kiló!

— Egy kiló!

— Hogy mennyi? — kérdezett vissza önmagának s nyomban válaszolt is a feltett kérdésre:

— Három kiló nyolcvan deka ólmot gyűjtött össze életében ez a gyantás szőrű vadkan mire ő is kifüstölgött az árnyékvilágból.

(Elmondta Várhegyi Mihály, a makói József Attila Művelődési Központ és Úttörőház „Vakok és Gyengénlátók népeleti hagyomány-ápoló klub”-jának tagja. Az igaz mesét lejegyezte Rácz Sándor tanár, klubvezető.)

K. Kalnyiny

„Jolantha” 100 éves

1884 októberében a rigai újságok apró betűkkel szedett hirdetést tettek közzé arról, hogy október 20-án (a régi naptár szerint) a rigai Szent János templomban jótékonyági hangversenyt rendeznek, amelyen egy vak organista, egy vak énekesnő és nemlátókból álló vegyeskar vesz részt. Ez volt a rigai vakok intézete lakóinak első fellépése. A több mint szerény reklám ellenére az első hangverseny sikerrel járt. Az újságok közölték, hogy a tiszta bevétel 225 rubel volt. Ezt a pénzt a vak gyerekek iskolájának felszerelésére fordították.

Az anyagi siker nem elhanyagolható ösztönzést jelentett a kórusnak és vezetőjének — Oskar Notnagelnak. Minden évben adtak hangversenyeket Rigga legnagyobb termeiben, az elegáns üdülőhelyeken, ahol a pénzeszsákok töltötték idejüket. A kapott pénzt különböző intézeti szükségletekre használták fel.

A XIX.—XX. század fordulóján indul el a kórus első turnéjára a livóniai és esztországi kormányzóságok városai-ba. A körút sikere pénzben kifejezve kolosszális volt: csaknem ezer rubel tiszta bevétel nyolc koncertből.

Az újságok azonban nemcsak pénzügyi elszámolásokat közöltek. A méltatók felhívták a figyelmet a kórus gazdag repertoárjára (a népdalok és korálok mellett bele tartoztak

Mendelssohn, Schumann és más zeneszerzők művei), dicsérték az énekesek vokális kultúráját, bámulatos együttműködésüket a karmesterrel, a művek mély átérzését. „Ez az énekesek és vezetőjük rendkívüli munkaszeretetéről tanuskodik.” — írja az egyik újság. A másik ezt visszhangozta: „A hallgatókat elbűvölte az elért mesterségbeli tudás. A kórus tagjai szívhezszerűen, és önfeledten énekeltek, a legnagyobb élvezetet szerezték nekünk.”

Nem kevésbé volt sikeres a kórus tevékenysége 1902 után sem, amikor Oskar Notnagelt a karmesteri pulton a nemlátó Maria Cibante váltotta fel, de 1921 után sem, amikor az ő helyére Indrikis Helmanis jött. Változnak az idők, a karmesterek, az énekes nemzedékek, de változatlan marad a dal szerepe a Juglas tó partján élő rigai Ajbéken, amely a város északi peremén van. Annak idején itt volt a vakok intézete, most itt van a Lett Vakok Szövetségének új lakótelepe és a rigai oktató-termelő vállalat műhelye, valamint a gyengénlátó és vak gyerekek bentlakásos iskolája, a szövetség helyi könyvtára, panziója és a központi vezetősége. Mindez a szovjet hatalomnak Lettországból való újratemtése után jött létre. Erre az időre esnek a kórus történetének legszebb napjai is.

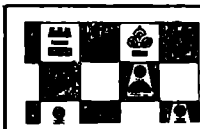
Az új társadalmi viszonyok között teljesen megszűnt min-

den anyagi nehézség és érdek. Jelenleg a kórus tevékenysége a dolgozók esztétikai nevelése feladatainak van alávetve. Ennek megfelelően választják meg a repertoárt, építik fel a kórus egész munkáját. A lett, az orosz, a nemzetközi zenei kultúra klasszikus műveinek, a szovjet zeneszerzők legjobb alkotásainak tanulmányozása — az esztétikai élvezeten kívül — rendkívüli erkölcsi megelégedést is szerez a résztvevőknek és a hallgatóságnak. A szibériai folyókig és a közép-ázsiai kerktekig terjednek a kollektíva fellépéseinek földrajzi határai.

A „Jolantha” — 1968 óta így hívják a kórust — az együttgondolkodók köre. Családostul jönnek ide mind a látássérültek, mind a Lett Vakok Szövetsége apparátusának dolgozói. Sok évet áldoztak a kórusnak a Rungi házaspár, Valia és Edgar és más idős tagok is. A próbákon, koncerteken a kórus tanácsának ülésein való részvétel mellett Edgar még a „Jolantha” krónikása és zeneszerzője is.

Csaknem negyedszázada a „Jolantha” művészeti vezetője és első karnagya Arnold Sklide, akinek fellépésével kapcsolatos a kollektíva új alkotó fellendülése, érdemeinek elismerése: 15 évvel ezelőtt a „Jolantha” megkapta a népi kórus címet.

A kollektíva lélektani és alkotó légkörét nagymértékben meghatározza a vezetők együttműködése: Arnold Skride — Nyina Kraminy (a kórus titkára, a rigai oktató-termelő vállalat dolgozója) — Aria Dymre (a vállalat klub-

E. SZUVOROV

Az egészség ábécéje

— Jónapot, Eduard Szemjonovics!

— Szervusz Nyina, gyere csak!

Magas, karcsú lány jön be a terembe. Altuhov, a kurszki oktató-termelő vállalat főmérnökének rehabilitációs ügyekkel foglalkozó helyettese bemutatja és azt mondja:

— Ismerkedjenek meg; Nyina Popova. Itt dolgozik nálunk a vállalatnál, gyakori vendég az egészségügyi szobában. Szívesen és élvezettel sportol.

Eközben Popova odamegy a kerékpárgométerhez, beállítja a terhelést a pedálon, felül a nyeregbe.

(Folytatás a 18. oldalról.)

jának igazgatója). Csodálatosan kiegészítik egymást, szorosan összefűzi őket a közös érdeklődés, az esztétikai elképzelések azonossága. A „triumvirátus” magja, „a gondolatok szülője” Nyina Kraminy, aki a döntő pillanatokban mindent magára vállal és magával ragadja a többieket is.

Tudják mivel végződött a Jolantha provence-i hercegnőről szóló legenda? Visszanyerte látását, mert szeretni kezdett. A rigai „Jolantha” mindenekelőtt azért drága nekünk, mert már egy egész évszázada törekszik a lelki megvilágosodásra, a dal szeretetével, a dalhoz való hűséggel.

(Megjelent a Nasa Zsizny 1984 novemberi számában. Fordította Pálffy Ferenc.)

— Na, „elindultam”! A táv a megszokott! — Nyina nevet és kezdi nyomni a pedált.

Altuhov odamegy hozzá, megnézi a számokat, amelyek a terhelést mutatják, visszatér az asztalhoz.

— Nos, majd minden nap így bejön, nyeregbe száll és „kerekedik” 20 kilométert.

— Nem sok ez?

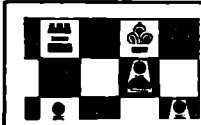
— Neki nem. Meg aztán állandóan figyeljük mindazokat a fizikai állapotát, akik hozzánk járnak. Rendszeresen az orvosi vizsgálatok, és természetesen az orvosok szava a döntő. Az orvosok határozzák meg a fizikai terheléseket, és mi megfogadjuk a tanácsukat. Egyelőre csak tizenötén járnak hozzánk. A vállalatnál dolgozók összlétszámához viszonyítva ez persze kevés. De meg vagyok győződve arról, hogy a testedzésel lényegesen többet fognak törődni — ezeknek a foglalkozásoknak a haszna szemmel látható, de sportolóink is jó propagandistái lettek az egészségügyi és társadalmi-foglalkozási rehabilitációs szobának.

A kurszki oktató-termelő vállalatnál az egészségügyi és társadalmi-foglalkozási rehabilitációs szoba csak 1984 januárjában nyílt meg. A vállalatnál ugyanis nincs felesleges helyiség, és a szükséges hely biztosítása egyáltalán nem volt egyszerű. Hosszú töprengés után végül is megtalálták a kiutat.

A vállalat építkezési tervében ebédlő is szerepelt. El is készült, de nem nagyon látogatták, a dolgozók általában otthon ebédeltek, mivel a lakóhelyük a vállalat közelében van. Miután tanácskoztak a dologról, úgy döntöttek, hogy bezárják az ebédlőt, a helyiséget pedig átépítik egészségügyi teremnek. Az idő megmutatta ennek a döntésnek a jogosultságát. A dolgozók nem nagy, de jól felszerelt termet kaptak kerékpárgométerekkel, szokásos tornaszerekkel, gyógyító berendezésekkel és, ami nem kevésbé fontos, kitűnő szellőztetéssel. Ez lehetővé tette nemcsak egyéni, hanem csoportfoglalkozások megtartását is.

... Véget ért a munkaidő. Műszak után jött edzeni Nyikoláj Makarin. Hat éve dolgozik a vállalatnál. Makarin üdvözölte a jelenlévőket, engedélyt kért, hogy a „saját” kerékpárgométeréhez mehessen. Ott pedig, mint Nyina Popova is, beállította a terhelést, és megkezdte az edzést.

Altuhov megmutatta nekem a látogatási naplót. Munkájukat úgy tervezték, hogy minden érdeklődő kényelmesen gyakorolhasson, függetlenül műszakbeosztásától. Panaszkodott, hogy eddig még nem tudtak szert tenni futópályára, pedig akkor náluk az edzések feltételei még jobbak lennének. Megkértem, hogy mely sportszerek örvendenek a legnagyobb népszerűségnek.

— Nehéz erre hirtelen válszolni — mondja. A teljesen vakok a legjobban a „Sport” típusú elektromos masszírozót szeretik, a „Zdorovje” (egészség) berendezésen edzenek. A második csoportba tartozó látássérültek és a fiatalabbak a kerékpárgométert tartják a leghasznosabbnak. Szóval minden sportszer közkedvelt, nehéz bármelyiket is kiemelni. Mindenki azt választja amelyik számára a legszimpatikusabb.

Nyina Popova befejezte az edzést. Végzett néhány gyakorlatot, hogy lecsillapodjon a lélegzése, odajött az asztalhoz, amelynél beszélgettünk. Altuhov odaadta Nyinának a stopperórát, hogy ellenőrizze pulzusszámát. Kis ideig számolt, miközben az óra számlapját figyelte.

— Minden rendben van, Eduard Szemjonovics.

— Nem meríti ki a kerékpárgométer?

— Nem, nem merít ki. Meg aztán a behatások változtatásának céljából bármikor át lehet menni másik sportszerre, be lehet kapcsolni a munkába újabb izomcsoportokat is, és a kimerültségnek nyoma sem marad. A kerékpárgométer után szívesen gyakorolok az expanderrel. Hiszen, amikor a pedált tekerem, a kar izmai lényegesen kisebb terhelést kapnak. Hát majd én teszek hozzá.

— Rendszeresen sportol?

— Inkább általános testedzést végzek. Igen, rendszeresen. Itt is, a teremben és a szabadban is. Szeretek futni. Úgy gondolom, a futás feltétlenül szükséges az egészséghez. Jól

érezem magam, meg vagyok győződve, hogy az edzések segítik megőrizni az egészséget is és — mosolygott — a vonalakat is.

Egyetért Nyinával Nyikoláj Makarin is. Testedzéssel már régen foglalkozik, még az iskoláévek óta. Amikor pedig idejött dolgozni a vállalathoz, itt is a sportmunka aktivistája lett. Kedvenc sportága a könnyűatlétika.

— Egyáltalán nem is olyan könnyű, — nevet Nyikoláj — ha komolyan edzünk, a terhelést állandóan növelni kell, hát mi ebben a könnyű? A haszna viszont kétségtelen. A jó közérzethez is, az egészséghez is. Igen, a sport komoly dolog, és rendszeresen kell edzeni orvosi ellenőrzés mellett, nem kell erőltetni a terhelést, fokozatosan kell emelni. Bárki, aki valamennyire is foglalkozott testedzéssel, tudja, hogy nyugalma állapotából sohasem szabad azonnal átmenni aktív munkába. A szervezetnek szüksége van a fokozatos bemelegítésre. Én általában nyújtózkodással kezdem, karomat, lábamat, hátamat veszem munkába. Aztán háton fekvésből felállok a kéz segítségével nélkül, néhányszor kinyomom magam a padlótól, utána rövid ideig járás következik, és csak ekkor jön az edzés.

— De ma azonnal a kerékpárgométeren kezdett dolgozni.

— Igen, de nagyon lassú tempóban. Hiszen az edzés közbeni kimerülésnek semmi haszna nincs, hanem éppen ellenkezőleg, a jó közérzetre való törekvés közben krónikus fáradtságba eshetünk.

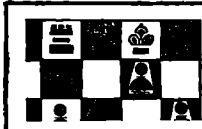
Nyikoláj szavai mögött érződött a beszélgetés tárgya iránti szeretet és annak ismerete is.

A vállalat dolgozóival az általános testnevelés szempontjából való foglalkozás az egészségügyi szoba munkájának csak egyik oldala. Már említettem, hogy a vállalatnál felesleges helyiséget gyakorlatilag nem lehet találni. Ezért ugyanitt a sportedzések közötti szabad órákban különböző ügyeket intéznek, amelyek kapcsolatban vannak az oktatási tervek és programok kidolgozásával, a vállalat dolgozóinak szakmai képzése és képzettségük fokozásával.

Itt a szakmai képzésre nagy figyelmet fordítanak — hiszen minél magasabb a dolgozó képzettsége, annál magasabb a termelés kultúrája is, egyik nem képzelhető el a másik nélkül.

A szakmai ismeretek oktatóit a vállalat legtapasztaltabb dolgozói, általában „veteránjai” közül választják ki, azaz olyan emberek közül, akiknek sok más mellett pedagógiai vénájuk és elegendő pedagógiai tapasztalatuk is van. Ezért nyilvánvalóak a sikerek is. Két hónap alatt 50 fő részesült oktatásban. Még, ha új profilra is kell átállni (és ez a vállalatoknál nem is oly ritka), lényegesen sikeresebben folyik le a változás és nem mutatkozik meg a részleg, vagy a műhely termelési mutatóiban.

Az egészségügyi és társadalmi-foglalkozási rehabilitációs szoba dolgozói tevékenységének egyes oldalait nem lehet egymástól elszigetelten vizsgálni: ez egyszerre sport, munká-

Téli kiruccanások

A Felnőttkori Látássérültek Baráti Köre még a múlt év végén — novemberben és decemberben — két kellemes programot szervezett.

Az esemény sikeréhez nem kis mértékben járult hozzá két intézmény segítsége.

A november végén rendezett egésznapos kirándulás útvonala: Budapest—Esztergom—Visegrád—Szentendre—Budapest volt. Ezt a remek útvonalat a Magyar Nemzeti Bank jóvoltából autóbusszal jártuk be. Annak ellenére, hogy hétköznapra esett a program, elég szép számban képviseltette magát a tagság, s az üres helyekből a Vakok Állami Intézetének lakói részére is jutott.

November végénél a megszokottnál jóvel enyhébb, napsütéses időben indult el az „Arany csapat”, ahogy azt Horváth Attila, a másik patronáló intézmény, a Fővárosi Kézműipari Vállalat Pestőfi Sándor szocialista brigádjának tagja nevezte el a társaságot. Az ő szemé-

(Folytatás a 21. oldalról.)

ba állítás, művészi öntevékenysége. Mert ezek együtt alkotják azt a nevelő munkát, amelyet a vállalat dolgozói körében végeznek. És minél nagyobbak a sikerek, annál nagyobbak a termelési eredmények is. Ezt nagyon is értik a kurszki oktató-termelő vállalatnál.

(Megjelent a Nasa Zsizny 1984 augusztusi számában. Fordította: Pálfi Ferenc.)

lyében jól felkészült TIT országjáró túravezetőt kaptunk, aki mindvégig mesélt nekünk a táj történelmi, irodalmi és egyéb nevezetességeiről valamint a látnivalókról.

Esztergomból a Bazilika lenyűgöző épülete és a Vármúzeum megtekintése után Visegrádra indultunk. Visegrádon a Magyar Nemzeti Bank üdülőjében kaptunk ebédet, s tegyük hozzá, hogy nagyon jó minőségben és olcsó áron.

A visegrádi királyi palota, — akárhányszor látta is az ember — mindig szolgál érdekességekkel, főleg akkor, ha a látnivalókat szakképzett idegenvezető kommentálja. Ugyan Mátyás király díszkútjából már nem folyik bor, de ez sekinek sem vette el a kedvét az út folytatásától.

Szentendrére már késő délután érkeztünk, de maradt idő a város főterének és a Kovács Margit Múzeumnak a megtekintésére. Szentendre, ez a kis „gyöngyszem” a Duna partján, az év minden szakában elbűvöli az odalátogatókat látnivalóival, történeteivel és hangulatával. A társaság felfrissülésére, a látottak és hallottak megbeszélésére ideális hely volt a szentendrei Görög Kancsó Étterem, ahol egy kávé, egy frissítő elfogyasztása új erőre serkentette a társaságot, s máris újabb kiruccanási tervek születtek.

Szentendréről az esti órákban érkeztünk vissza Budapestre, s a közeli viszontlátás és

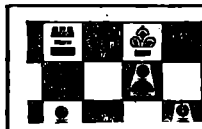
együttes kirándulás reményében vettünk búcsút egymástól.

A következő kiruccanás pedig nem sokat váratott magára. Helyszíne a Budai Vár volt, ahol az idegenvezetést újfent Horváth Attila vállalta. A séta december elején egy vasárnap délelőttre esett, s az ünnepek közeledte már nem tett lehetővé olyan létszámú részvételt, mint a korábbi kiránduláson, de egy sétához éppen elegendő voltunk.

A Bécsi kaputól indult el a Várba a kis társaság, s menetközben Attila mesélt a vár történetéről, házairól. Az idő már hűvösebb volt, ezért jólesett bemennünk a Cukrászmúzeumba, ahol a sok érdekesség megtekintése mellett, melyek között frissen megjelent szakács- és cukrászkönyvek is szerepeltek, felmelegednünk is sikerült. Sőt, a pénztárcánk is vékonyabb lett, mert a könyvérdekességekből vásárolni is lehetett a helyszínen. A Budai Vár szerves részét alkotja a Mátyás templom és annak kincstára is. Sétánkba, ebédig, ezek megtekintése is belefért.

Ebéd közben többen megjegyezték, hogy mint budapesti lakosoknak nem egyszer volt alkalmuk barangolni a Budai Várban, de az így élőszoval kísért séta sokkal élményszerűbb tette a látottakat.

Ebéd után a séta utolsó része a Várszínház, a Sándor palota és a Budapesti Történeti Múzeum következett.

Beszámoló az 1984. évi sakk csapatbajnokságról

Ismét eltelt egy év, elérkezett a számvetés ideje. Hogyan is sikerült a csapatbajnokság 1984-ben szakosztályunknak?

Első csapatunk összeállítása nem sokat változott az 1984 évihez képest, a táblák sorrendjében történt némi csere és hátul próbálkoztunk újra Horváthtal.

Az évad nagyon jól indult, 9,5 és 9-es győzelmek a Csepel Autó és a Magyar Pamut ellen. A harmadik fordulóban 6—6-ot értünk el a későbbi harmadik MAFC ellen és a táblázat élén álltunk! Hiába szeretnénk volna abbahagynia a csapatbajnokságot, „nem sikerült”. Ez annál is jobb lett volna, mert ekkor jött a későbbi bajnok Csepeli Tanács és 8—4-re kikaptunk. Ezután győzelmek, vereségek és döntetlenek váltogatták egymást és így alakult ki a végeredmény:

1. Csepeli Tanács	88,5 pont
2. Külker	82, pont
3. MAFC	80,5 pont
4. Vakok	74,5 pont
5. Szolgáltató	72,5 pont
6. Hidépítő	63,5 pont
7. E. Spartacus	62,5 pont
8. MTK-VM öregfiúk	60,5 pont
9. V. Cs. Gépgyár	55,5 pont
10. M. Pamut	50 pont
11. Csepel Autó	50 pont
12. Vertesz	49 pont

A csapat, úgy látszik, bérletet váltott a negyedik helyre! 1983-ban, de 1982-ben is ugyanezen a helyen végzett közel azonos pontszámmal. Mint ahogyan azt a táblázat mutat-

ja, feljebb kerülésünkre nem volt reális esély de a negyedik helyünket is csak legfeljebb a Szolgáltató veszélyeztette. Egyéni eredmények:

1. Erős Pál	11	5,5	50,00
2. Rév Miklós	11	6	54,54
3. Nemes György	11	10	90,90
4. Kovács Ferenc	9	4	44,44
5. Dénes József	11	5,5	50,00
6. Auffmanberg E.	10	5,5	55,00
7. Battyányi Béla	11	7,5	68,18
8. Voján István	10	6	60,00
9. Lévai József	11	7	63,63
10. Hosszú Vilmos	10	3,5	35,00
11. Hajdú József	11	6	54,54
12. Horváth József	7	2,5	35,71
13. Molnár István	8	5	62,50
14. Wiedner István	1	0,5	50,00
	132	74,5	56,44

Itt találjuk az egész szakosztály legjobb, igazán kiváló egyéni teljesítményét, Nemes Györgyét. Mindössze 2 döntetlent „engedélyezett” ellenfeleinek. De veretlen maradt Auffmanberg is (bár sok a döntetlen) és jó eredményt értek még el: Battyányi Béla, Lévai József is. Érdekességként és jellemzésül megemlítem, hogy a csapat 1983-as átlaga 53,78⁰/₀ volt, 1982-ben pedig 55,30⁰/₀. Így most egy csekélyke javulást ért el az együttes.

Második csapatunk minden eddiginél gyengébb eredményt ért el és a VII. ker. első osztályában az utolsó helyen végzett. Végeredmény:

1. Volán III.	66 pont
2. Csepeli Tanács II.	63,5 pont

(Folytatás a 22. oldalról.)

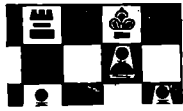
Az igazat megvallva a múzeumban kiállított anyag tűzetesebb áttekintése több napot is igénybe venne, de a mi kis látogatásunk alkalmat adott arra, hogy betekintsünk Buda-

pest múltjába és hogy e kiállítás felkeltse érdeklődésünket fővárosunk iránt.

Gazdag élményekkel és jó hangulatban jöttünk le a várból és vettünk búcsút egymástól a Deák téren.

Terveink szerint ezt a megkezdett programot is folytatni fogjuk és fővárosunk sok nevezetességét és érdekes helyszínét együttesen kis „Aaranycsapatként” bejárjuk.

Bartha Zsuzsanna

3. Sajtó II.	62	pont
4. Művész	54,5	pont
5. Szolg. Spartacus II.	46	pont
6. Elektr. Spartacus	39	pont
7. Hídépítők II.	38,5	pont
8. Terézvárosi IKV	34,5	pont
9. Vakok II.	29	pont

Csapatunk mindössze a Hídépítők ellen tudott nyerni 6,5—5,5-re, az összes többit elvesztette. A játékosok lényegében III. osztályúak és ez úgy látszik nem elég itt a megkapaszkodáshoz. Évek óta mindig a kiesés (utolsó hely) réme fenyegette már a csapatot.

Egyéni eredmények:

1. Horváth József	2	0	0,00
2. Molnár István	8	2,5	31,25
3. Kreis Mihály	8	3	37,50
4. Wieder István	7	2,5	35,71
5. Fügedi Péter	4	2,5	62,50
6. Dr. Krabót György	7	1,5	21,42
7. Bene János	4	2	50,00
8. Sajtó György	8	2,5	31,25
9. Bartha József	6	4,5	75,00
10. Csóti József	7	3,5	50,00
11. Gubuznai Imre	8	1,5	6,25
12. Kovács Tibor	6	1,5	25,00
13. Mundi János	7	0	0,00
14. Nyikes József	4	1	25,00
15. Koczián János	4	0,5	12,50
16. Kovács József	4	1	25,00
17. Borbély Lajos	2	0	0,00
	96	29	30,20

Egyénileg talán csak Bartha Józsefet lehet kiemelni. A házi bajnokság selejtezőjében elért szép eredménye után várjuk a további fejlődést!

Harmadik csapatunk ezúttal is az V. ker. ún. hétköznapi csapatbajnokságában vett részt annak az I. osztályában. A tavalyi ötödik hely után most a negyedik helyet sikerült elérnünk. Végeredmény:

1. Vízügyi I.	50	pont
2. ÉVM I.	45	pont
3. Köb. Lombik	38,5	pont
4. Vakok II.	38	pont
5. Vízügy II.	37	pont
6. Mélyépterv.	35,5	pont
7. MTK-VM	34	pont

8. MÁV	28	pont
9. Pénzügyminiszt.	25,5	pont
10. M. Pamut	24,5	pont

Egyénileg:

1. Erős Pál	7	6	85,71
2. Rév Miklós	8	6	75,00
3. Nemes György	8	4	50,00
4. Kovács Ferenc	1	0	0,00
5. Dénes József	1	1	100,00
6. Battyányi Béla	6	2,5	41,66
7. Voján István	3	1	33,33
8. Lévai József	6	2,5	41,66
9. Hosszú Vilmos	5	1	20,00
10. Horváth József	3	2	66,66
11. Molnár István	7	1,5	21,42
12. Wiedner István	3	2	66,66
13. Fügedi Péter	4	2,5	62,50
14. Dr. Krabót György	1	1	100,00
15. Bene János	2	2	100,00
16. Csóti József	6	2,5	41,66
17. Kovács József	1	0,5	50,00
	72	38,0	52,77

Dicséret illeti elsősorban Erős Pált, Rév Miklóst, de jó az eredménye Fügedi Péternek, Bene Jánosnak is. A csoport erejét mutatja, hogy bár majdnem az első csapat játszotta végig a mérkőzéseket (a szabályok ezt megengedik) mégis „csak” negyedikek lettünk.

Csapatbajnok mérkőzéseinken 28-an vettek részt, kettővel kevesebben, mint 1983-ban (Most is éppen 300 játszmát váltottunk és az ebből elért 141,5 pont 47,16%-nak felel meg. Elmaradtunk tehát az 1983. évi 47,83%-tól, ami meg is magyarázza a második csapat gyenge eredményét. Az első és harmadik csapat valamit javított. Itt is csak megismételhetem, hogy átlagosan 50% alatti eredménnyel nem számíthatunk mind a három csapatnál jó eredményre, fejlődésre.

Külön ki szeretném emelni Erős Pál teljesítményét, aki összesen 18 játszmából 11,5 pontot; Rév Miklóst, aki 19 játszmából 12 pontot; Nemes Györgyöt, aki 19 játszmából 14 pontot és Molnár Istvánt (legtöbbet játszott), aki 23 játszmából 9 pontot ért el. Aktivitásukért, sakszeretetükért dicséret illeti őket. Bár többen követnék példájukat!

Molnár István
edző

KUMINKA GYÖRGYNÉ

Hírek a vakok általános iskolájából

Hazánk egy nagy történelmi sorsforduló, a felszabadulás 40. évfordulója megünneplésére készül. A termelő gyárak, vállalatok dolgozói munkaversenyekkel készülnek a jubileumra. Az iskolákban szakmai, műveltségi vetélkedőket szerveznek. Tehát ki-ki a maga területén méltóképpen készül 1985. április negyedikére.

Intézetünkben 1984. december 13-án bonyolítottuk le a műveltségi vetélkedő első fordulóját. A versenyen három nyolcadik és négy hetedik osztályos csapat indult. Egy csapat négy főből állt. A zsűriben az iskola politikai vezetői és szaktanárai vállaltak szerepet: Fényi Endréné, Gál Imre Kuminka Györgyné, Pap János és Takács György. Első feladat: írásban kellett megoldani egy olyan feladatlapot, mely az 1933—1945 közötti időszakról tartalmazott kérdéseket történelmi eseményekről. A legjobb megoldást az egyik VII. osztályos csapat hozta, Balogi Andrea vezetésével. Az írásbeli munka után az egyik csapattól verset, a másiktól éneket hallgattunk meg. A versmondók közül ki kell emelni Kutich Zoltán, Balogi Andrea, Halmi Aranka és Ihász Gyula teljesítményét. Az énekesek közül Balogi Andrea és Magyar Csaba csoportja érdemelte ki a dícséretet. A könnyebb műfajt ismét nehezebb feladat követte. Minden csapatnak egy tör-

ténelmi témát kellett összefüggően bemutatnia. A legtökéletesebb választ Zsolnai László VII. osztályos tanuló adta, aki magas szinten beszélt a második világháború idején megtartott három béketárgyalásról.

Ismét versek és énekek következtek. A zsűri ellenőrizte a csapatok irodalmi jegyzékeit, melyek az összegyűjtött versek és prózai művek címjegyzékét tartalmazták.

Még ezen a délutánon Fényi Endréné csapatvezető kihirdette a verseny eredményét. Első helyen egy VII. osztályos csapat végzett Magyar Csaba vezetésével. Mindössze egy ponttal maradt mögötte az a VIII. osztályos csapat, melynek Balogi Andrea volt a csapatkapitánya. A következő fordulóra, amelyet 1985. február 14-én tartunk meg, öt csapat jutott tovább.

Jó felkészülést kívánunk!

1984. december 17-én tartottuk meg az énekkari karácsonyi klubdélutánt. A meghívott Bánffy György színművész a rossz téli közlekedés miatt több mint fél órát késett. Az éneketeremben egy nagyon szépen feldíszített, égővel megvilágított fenyőfa várta az ünneplőket. A művész megérkezése után csendesen, figyelmesen hallgattuk szép beszédét, mely példát mutat arra, hogyan kell anyanyelvünket ápolni. Az előadás közti szünetekben zenét hallgattunk, és költészetről, zenéről beszélgettünk. Megtudtuk hogy Bánffy György művész a zenéhez is közel áll. A megvendégelés után az ajándékozási izgalmas pillanata érkezett el, ugyanis korábban mindenki húzott a kalapból egy nevet, s annak készített szerény ajándékot.

Az énekkar kis műsorral és lemezzel köszönte meg a vendégművész látogatását.

Nagyszerű hangulatban töltöttük a karácsonyi klubdélutánt.

Halló! Itt Debrecen

„LÁTÁSODNAK TITKA”

A Hajdú-Bihar megyei szemészeti hónap keretében ifjúsági vetélkedőt rendeztünk december 19-én Debrecenben, a Gyengénlátók Általános Iskolájában és Nevelőotthonában.

A vetélkedőn a budapesti testvérintézeten kívül részt vettek a megyei általános iskolák négytagú csapatai is.

A rendezvényt a Megyei Egészségnevelési Központ igazgató főorvosa nyitotta meg. A versenyzők szemész-szakorvosokból és biológusokból álló zsűri előtt adtak számot felkészültségükről.

A már hagyományokkal rendelkező két iskola — Hajdúsámson és a vendéglátók — valamint Fülöp csapata végzett az első három helyen. Az ese-

mény jelentőségét fokozza az a tény, hogy ismét emelkedett azoknak a tanulóknak a létszáma, akik megismerkedtek a szemgondozás fontosságával, a szemüvegviselés helyes használatával, a világítástechnika követelményeivel; s szerzett ismereteik gyakorlati alkalmazására tudatosan törekednek. A debreceni gyengénlátók iskolájában az egészségnevelési hónap idején fokozottan ellenőrzik a szemüvegek tisztaságát. A tanulók részére jelmondatpályázatot hirdettek e témában. Ez alkalommal is több jelmon-

datot emelt ki és jutalmazott a bíráló bizottság. Legjobb minősítést kapott Mizsei László 5. osztályos tanuló „Látásodnak titka, hogy szemüveged tiszta” és Fekete Éva 8. osztályos tanuló „A szemüveg javítja a látásodat, tekintsd hát barátodnak!” című jelmondata.

Kisdobosaink bekapcsolódtak a fogászati és testápolási hónap keretében meghirdetett pályázatokba, vetélkedőkbe.

Legjobb plakátkészítőink: Ujfalusi Zsolt, Orosz Anita, Vislóczki Zsolt, Lehóczki Éva 4. osztályos, Podmaniczki Béla

3. osztályos, és Hamar Anett 1. osztályos tanulók meghívást kaptak a „Védjük egészségünket” elnevezésű városi nyílt napra.

A korszerű egészséges táplálkozásról, a helyes fogápolásról szervezett kisdobos-vetélkedőn pedig a Szarka Tamás, Vislóczki Zsolt, Kaisz Géza, Rideg Zsolt, illetve a Futó László, Vékony Sándor, Ujfalusi Zsolt, Guth Gábor összeállítású csapatok bizonyultak a legjobbnak.

*Éderné Iván Mária
csapatvezető tanár*

Hirdetés

Fejér megyében élő sorstársunk házasság céljából megismerkedne — 38 éves korig — gyengénlátó tagtársnővel; esetleg Csongrád megyei is lehet. Válaszokat „Gyöngyvirág” jelígyére síkírásban kér a szerkesztőségbe.

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Seres Gáborné: Kulturális rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Seres Gáborné: Női rovat

Dr. Jáksó László: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

		Oldal
Lak István:	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	1
	MEGYEI SZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL	2
Seres Gáborné:	KÉZIMUNKÁZÓKNAK	5
Dr. Schiff Ervin:	SZEM NÉLKÜL	5
Kiss János:	FEKÉLYBETEGSÉG	6
Bartha Zsuzsanna:	TUDNI ILLIK: VISELKEDNI HOGY ILLIK...	8
	A VAKVEZETŐ KUTYÁVAL KÜZLEKEDŐK	
	FIGYELMÉBE	9
Vaspöri—Arató:	A MIKROELEKTRONIKA ÉS SZÁMÍTÁSTECHNIKA	
	A VAKOK SZOLGÁLATÁBAN (2.)	9
	MAGNÓSOKNAK — MAGNÓRÓL	11
Lak István:	EMLÉKEZÉS FEKETE ISTVÁNRA	12
Várhegyi Mihály:	AZ ÓLMOT GYŰJTŐ VADDISZNÓ	16
K. Kalnyiny:	„JOLANTA” 100 ÉVES	19
E. Szuvorov:	AZ EGÉSZSÉG ABÉCÉJE	20
	TÉLI KIRUCCANÁSOK	22
	BESZÁMOLÓ AZ 1984. ÉVI SAKK	
	CSAPATBAJNOKSÁGRÓL	23
	HÍREK A VAKOK ÁLTALÁNOS ISKOLÁJÁBÓL	25
	HALLÓ! ITT DEBRECEN	25
	HIRDETÉS	26

**A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA**

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

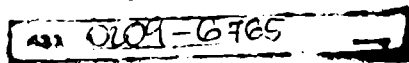
SZERKESZTŐ: BARNÁ ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

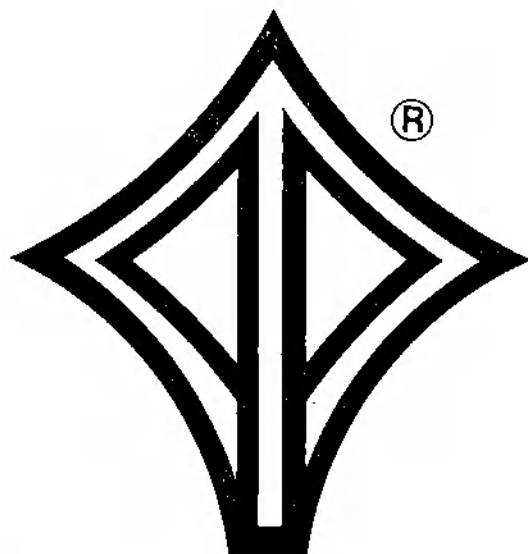
50 1147 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor igazgató

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR

VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

FILMS
PHOTO
AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E - A N Y A G O K A T !

BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

2601 VAC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022
HUNGARY

